

---

# İNSAN HAKLARI GÜNDEMİ DERNEĞİ

---



**TÜRKİYE:**  
**İNSAN HAKLARI SAVUNUCULARINI SAVUNUN**  
**2008**

**İHGD/Kamusal Açıklama/TR-001-2008/İnsan Hakları Savunucuları**

---

**ANKARA**

Güniz Sok. 38/8 06700 Kavaklıdere-Ankara/TÜRKİYE

Tel: 0312 428 06 10-11 Fax: 0312 428 06 13

E-mail: [posta@rightsagenda.org](mailto:posta@rightsagenda.org) [www.rightsagenda.org](http://www.rightsagenda.org)

**İZMİR**

859 Sok. No:4/605 Söğütlü İşh. Ahmetağa Mah. 35250 Konak-İzmir/TÜRKİYE

Tel: 0232 489 55 28 Faks: 0232 489 70 39

**DİYARBAKIR**

Lise Cad. 1. Sok. Güneş Plaza, Kat:3/9 Diyarbakır/TÜRKİYE

Tel:0412 228 79 42 Faks: 0412 228 79 36

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

## İçindekiler

|  |                            |
|--|----------------------------|
| <b>Özet .....</b>  | <b>s. 3</b>                |
| <b>Giriş.....</b>  | <b>s. 4. para1-3</b>       |
| <b>A- Kavramsal Çerçeve: İnsan Hakları Savucusu Kimdir?.....</b>   | <b>s.4-5 para4-8</b>       |
| <b>B- Tarihsel Arka Plan.....</b>  | <b>s.6-7 para 9-14</b>     |
| <b>C- AİHM Yargısı Önünde İnsan Hakları Savunucuları v. Türkiye.....</b>                                       | <b>s.7- 10 para 15-24</b>  |
| <b>D- Örgütlenme Özgürlüğü ve İnsan Hakları Savunucuları.....</b>  | <b>s 10-12 para 25-31</b>  |
| <b>E- Türkiye’de İnsan Hakları Savunucularına Yönelik Baskı, Yıldırma ve Korkutma Eylemleri 2006-2008.....</b> | <b>s.12-23 para 32- 73</b> |
| <b>F- Ulusal ve Uluslararası Mevzuatta İnsan Hakları Savucularının Korunması</b>                               | <b>s.23-27 para 74- 83</b> |
| <b>Tavsiyeler ve dayanışma çağrısı.....</b>  | <b>s.27-28 para 84-97</b>  |

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

## Özet

Türkiye özellikle 2001 yılından itibaren Avrupa Birliği'ne uyum süreci kapsamında gerçekleştirdiği reformlarla insan hakları ve temel özgürlüklerin geliştirilmesi ve kurumsallaştırılması yolunda olumlu adımlar atmıştır. Gerçekleştirilen reformlar hem yasal hem de pratik açıdan oldukça olumlu gelişmelere yol açmış, Avrupa Birliği uyum reformlarının yanı sıra Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin verdiği ihlal kararları doğrultusunda gerçekleştirdiği reformlar da oldukça olumlu sonuçlar doğurmuştur. Bununla birlikte, 2006 yılında “*tren kazası*” metaforuyla ifade edilen ve AB ile gerçekleştirilen ilişkilerin bir anda gerginleşmesi özellikle son iki yıldır ciddi sorunlara yol açmaktadır.

Söz konusu gerginliğin en somut göstergesi, bir önceki genel seçimlerde tüm siyasi partilerin AB üyeliğini seçim sloganı olarak kullanırken, son seçimlerde tüm siyasi partilerin AB karşıtlığını ön plana çıkarmasıdır. Reformların durmasına temel hak ve özgürlüklere yönelik kısıtlayıcı yasaların kabul edilmesi eşlik etmiştir. Buna paralel olarak polis şiddetinin artması, işkence, kötü muamele, aşağılayıcı ve insanlık dışı muamele ve cezalandırmalarda artış, aşırı milliyetçi şiddet, ifade özgürlüğüne yönelik ihlaller, yaşam hakkı ihlalleri ve insan hakları savunucularına karşı baskı, şiddet, yıldırma ve korkutma eylemlerinin artmasıyla sonuçlanmıştır.

İnsan Hakları Gündemi Derneği tarafından hazırlanan bu metin, Türkiye'deki insan hakları savunucularına yönelik baskı, yıldırma ve korkutma eylemlerine odaklanmakta ve geçmişle bugün arasında bir bağlantı kurmak yoluyla, Türkiye'deki insan hakları savunucularına yönelik baskı, şiddet, yıldırma ve korkutma eylemlerine karşı bir tepki verme ve aynı zamanda somut çözüm önerilerini sunmayı amaçlamaktadır.

Bu vesileyle İnsan Hakları Gündemi Derneği, son günlerde Türkiye'de hükümetin “*başörtüsü serbestliği*” konusunda attığı olumlu adımlardan memnuniyetini ifade etmek ister. Ancak, İnsan Hakları Gündemi Derneği “*başörtüsü serbestliği*” ile ilgili olarak yaşanan tartışmalarda insan hakları ve özgürlükleriyle ilgili temel argümanlara yer verilmeyişinden endişe etmektedir. Hükümet ve muhalif kesimler arasındaki tartışmalar bir rejim tartışmasına dönüşmüştür. Bu haliyle “*başörtüsü serbestliği*” konusunda gündeme gelen tartışmalar insan hakları ve temel özgürlüklerin hayata geçmesinden çok, siyasi ve ideolojik kaygılarla hareket edildiği izlenimi vermektedir. İnsan Hakları Gündemi Derneği, gerek hükümetin gerekse muhalif kesimlerin takındığı olumsuz tutumun tüm temel hak ve özgürlükleri risk altına sokacağından endişe etmektedir. Türkiye'deki insan hakları savunucularına yönelik baskı yıldırma ve korkutma eylemlerinde ki artış bunun somut bir göstergesi niteliğindedir. Nitekim “*başörtüsü serbestliği*” de dâhil olmak üzere tüm temel hak ve özgürlüklerin hayata geçmesi için mücadele veren insan hakları savunucuları hakkında açılan soruşturmalar, davalar ve verilen cezalar ve yapılan tehdit, yıldırma, korkutma eylemleri gündemdedir.

İnsan Hakları Gündemi Derneği, yaşanan olumsuzlukların giderilmesi için Türkiye hükümeti kadar uluslar arası toplumunda sorumlu olduğunu ve sivil toplum örgütlerinin işbirliğini de içerecek şekilde ortak çözümler üretilmesi gerektiğini düşünmektedir.

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

## Giriş

1- Türkiye son iki yıldır Avrupa Birliği reformlarının yavaşlaması süreciyle birlikte insan hakları ve temel özgürlüklerin korunması yolunda gözle görülür gerilemelere ve ihlallere tanıklık etmektedir. Reformların durmasına temel hak ve özgürlüklerine yönelik kısıtlayıcı yasaların kabul edilmesi eşlik etmiştir. Buna paralel olarak polisin aşırı güç kullanımı artmış, işkence kötü muamele, aşağılayıcı ve insanlık dışı muamele ve cezalandırmalara ilişkin şikâyetler tırmanmış<sup>1</sup>, aşırı milliyetçi şiddet yükselmiş, ifade özgürlüğüne ilişkin kısıtlamalar daha da fazlalaşmış, yaşam hakkı ihlallerinde ve insan hakları savunucularına karşı baskı, şiddet, yıldırma ve korkutma eylemleri yoğunlaşmıştır<sup>2</sup>.

2- Türkiye'deki insan hakları savunucularına yönelik baskı, yıldırma ve korkutma eylemlerini konu edinen elinizdeki metin, insan hakları savucularına yönelik açılan dava dosyalarına, mağdurlar ve yasal temsilcileriyle yapılan görüşmelere, insan hakları örgütlerinden elde edilen verilere dayanmaktadır.

3- İnsan Hakları Gündemi Derneği'nin hazırladığı bu metin, özellikle de 2006–2008 periyodunda, Türkiye'deki insan hakları savunucularına yönelik gerçekleşen baskı, yıldırma ve korkutma eylemlerini konu edinmektedir. Bununla birlikte söz konusu baskı, yıldırma ve korkutma eylemlerinin tarihsel arka planına da eldeki veriler ışığında değinmektedir.

## A- Kavramsal Çerçeve: İnsan Hakları Savucusu Kimdir?

4- BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'ne göre “İnsan Hakları Savunucusu”, bireysel olarak ya da başkalarıyla birlikte insan haklarını yaygınlaştırmak ya da korumak için hareket eden kişileri tanımlamak için kullanılan bir terimdir. İnsan hakları savunucuları her şeyden önce yaptıkları faaliyetlerle ve eylemleriyle tanımlanırlar: Herkes için insan haklarının savunulması; insan haklarının her yerde savunulması; yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde eylemde bulunmak; ihlaller hakkında bilgi toplamak ve bunları yaymak; insan hakları ihlallerinin mağdurlarıyla dayanışma göstermek; insan haklarıyla ilgili yasal standartlara saygı gösterilmesi ve cezasızlığın sona ermesi için güvenli bir şekilde sorumluluk olarak çalışmalar yapmak; hükümetlerin insan haklarının korunmasına yönelik olumlu politikalarını desteklemek ve bu politikaları cesaretlendirmek; insan hakları sözleşmelerinin uygulanmasına yardımcı olmak; insan hakları eğitimi ve öğretimi gerçekleştirmek söz konusu eylemlerin ve faaliyetlerin bir özetini oluşturur<sup>3</sup>.

<sup>1</sup> TİHV'e 2007 yılı içinde başvuru yapan 452 kişiden 320'si aynı yıl içinde işkence gördüğünü beyan etmiştir. 2006'da ise bu sayı 252 idi: *TİHV'nin tedavi ve rehabilitasyon alanındaki faaliyetlerinin 2007 yılı kısa değerlendirmesi*, Salı, 19 Şubat 2008, [http://www.tihv.org.tr/index.php?option=com\\_content&task=view&id=1493&Itemid=31](http://www.tihv.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=1493&Itemid=31) web sitesinde mevcuttur.

<sup>2</sup> FIDH: *Türkiye Siyasal Şiddet Karşısındaki Cezasızlığa Son Vermelidir*, 13.02.2008, <http://www.fidh.org/IMG/pdf/PrTurkishversion130208.pdf> web sitesinde mevcuttur; *Sınır Tanımayan Gazeteciler 2008 raporu, Türkiye*, 13.02.2008, [http://www.rsf.org/article.php?id\\_article=25503](http://www.rsf.org/article.php?id_article=25503) web sitesinde mevcuttur; *Türk Hükümetine Memorandum, Uluslar arası Af Örgütü*, 17.01.2008, [http://www.amnesty.org.tr/yeni/index.php?option=com\\_content&view=article&id=648:tuerk-huekuemetine-memorandum](http://www.amnesty.org.tr/yeni/index.php?option=com_content&view=article&id=648:tuerk-huekuemetine-memorandum) web sitesinde mevcuttur.

<sup>3</sup> *Special Representative of the Secretary General on Human Rights Defenders -About Human Rights Defenders*, Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 14.02.2008, <http://www2.ohchr.org/english/issues/defenders/who.htm> web sitesinde mevcuttur. Ayrıca bkz. *Human Rights Defenders: Protecting the Right to Defend Human Rights, Fact Sheet No. 29*, Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Printed at United Nations, Geneva ISSN 1014-5567, GE.04-40463–April 2004–11,845, pp. 2-5, <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet29en.pdf> web sitesinde mevcuttur. *Ensuring Protection - European Union Guidelines on Human Rights Defenders*, Adopted by the Council of June 2004, <http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/GuidelinesDefenders.pdf> web sitesinde mevcuttur.

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

5- İnsan hakları savunucuları insan haklarının savunulması için ücretli ya da gönüllü çalışanları yoluyla profesyonel faaliyetler gerçekleştirirler. İnsan Hakları Örgütleri sınırlı fonlara sahip oldukları için faaliyetlerinin çoğu gönüllü olarak gerçekleştirilir. Bu kapsamda insan hakları savunucuları, insan haklarının korunması ve yaygınlaştırılması amacıyla ulusal insan hakları kurumları, insan hakları ombudsmanı, insan hakları avukatlarıyla birlikte insan haklarının izlenmesi ve raporlanması gibi günlük faaliyet düzenler. Bu tür faaliyetler öğrenci gruplarının insan hakları savunucularıyla dayanışma göstermesi gibi tamamen gönüllü bir düzeyde de gerçekleşebilir. İnsan hakları savunucuları BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde de ifade edildiği gibi insan haklarının evrenselliğini kabul etmiş kişilerdir. İnsan hakları savunucuları, BM İnsan Hakları Savunucuları Bildirgesine uygun şekilde, yapmış oldukları faaliyetlerin ve eylemlerin hepsini barışçıl bir şekilde gerçekleştirir<sup>4</sup>.

6- İnsan hakları savunucularının korunması ve seslerinin duyurulması amacıyla yerel, ulusal, bölgesel ve uluslar arası düzeyde çalışmalar yapan insan hakları örgütlerinin yanı sıra, BM tarafından bir de özel temsilci görev yapmaktadır. BM Genel Kurulu'nun 53/144 nolu kararıyla 9 Aralık 1998'de kabul edilen "*Evrensel Olarak Tanınan İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması ve Geliştirilmesinde Toplumsal Kuruluşların (Organların), Grupların ve Bireylerin Hakları ve Sorumlulukları Üzerine Bildirge*"nin (BM İnsan Hakları Savucuları Bildirgesi) uygulanmasını desteklemek amacıyla 2000 yılında BM İnsan Hakları Komisyonu tarafından bir özel temsilcinin görev yapması kararlaştırılmıştır. İnsan Hakları Savucularına dair BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi 2000 yılından itibaren görev tanımına bağlı olarak tüm dünyada insan hakları savunucularının haklarını savunmak için çalışmalar yürütmekte ve şu an İnsan Hakları Konseyine ve BM Genel Kuruluna raporlar sunmaktadır<sup>5</sup>.

7- İnsan hakları uluslararası hukukta güvence altına alınmıştır, gerçekleştirmelerini sağlamak için çalışmak ve hakları ihlal edilenlerin vakalarını ele almak dünyanın dört bir yanındaki ülkelerde tehlikeli bir iş olabilir. İnsan hakları savunucuları genellikle sıradan insanlar ve devletin kontrolsüz gücü arasında duran tek güçtür. Demokratik süreçlerin ve kurumların gelişmesi, cezasızlığın sona ermesi ve insan haklarının korunması ve yaygınlaştırılması için yaşamsal öneme sahiptirler. İnsan hakları savunucuları genellikle taciz, tutuklanma, işkence, lekeleme, isten atılma, seyahat özgürlüğünden mahrum bırakılma ve örgütleri için resmi kabul almakta zorluklarla karşı karşıya kalırlar. Bazı ülkelerde öldürülürler ya da "kaybedilirler."<sup>6</sup>

8- Türkiye'deki insan hakları savucuları da paragraf 7'de ifade edilen ihlallere maruz kalmışlardır ve kalmaktadırlar. Söz konusu ihlaller üzerinden, olgusal bir tespit yapacak olursak, Türkiye'deki insan hakları hareketinin aynı zamanda bir mağdurlar hareketi olduğunu da söyleyebiliriz.

<sup>4</sup> A. g. e., In Fact Sheet 29 pp. 6-10

<sup>5</sup> *Special Representative of the Secretary General on Human Rights Defenders -About Human Rights Defenders, Introduction*, Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 14.02.2008, <http://www2.ohchr.org/english/issues/defenders/index.htm> web sitesinde mevcuttur.

<sup>6</sup> *İnsan Hakları Savunucuları İçin Güvenlik El Kitabı*, Araştıran ve Yazan: Enrique Eguren, Peace Brigades International, Avrupa Ofisi(Pbi Beo), Yayımlayan: Front Line, The International Foundation For The Protection Of Human Rights Defenders, Türkçe Çeviri: İnsan Hakları Ortak Platformu, Yayınlayan Front Line 2005, Copyright C 2005 By Front Line and PBI/BEO, S. 3, [Http://Www.Ihop.Org.Tr/Dosya/Ceviri/Sav\\_Ihop.Pdf](Http://Www.Ihop.Org.Tr/Dosya/Ceviri/Sav_Ihop.Pdf) web sitesinde mevcuttur. ; Kitabın İngilizcesi İçin Bkz: *Protection Manual For Human Rights Defenders*, Researched And Written By Enrique Eguren, Peace Brigades International, European Office (PBI BEO), Published by Front Line, The International Foundation for The Protection of Human Rights Defenders, Published By Front Line 2005, Copyright © 2005 By Front Line And PBI/BEO, p.3, <http://www.frontlinedefenders.org/manuals/protection> web sitesinde mevcuttur.

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

## B- Tarihsel Arka Plan

9- Türkiye’de 12 Eylül 1980 askeri darbesinin demokrasi ve insan hakları üzerindeki yoğun tahribatını takiben, ilk bağımsız insan hakları örgütü olan İnsan Hakları Derneği (İHD) 1986’de kurulmuştur. Halen aktif bir şekilde faaliyet gösteren İnsan Hakları Derneği aleyhine kurulduğu günden 2001 yılına kadar olan süre içinde 400’ün üzerinde dava açılmıştır. Bu davalarda 300’ün üzerinde İHD yöneticisi yargılanmıştır. Akın Birdal’a 1995 ve 1996 Dünya Barış Günü nedeniyle yapılan mitinglerde yaptığı konuşmalar nedeniyle açılan iki ayrı davada toplam yirmi ay hapis cezası verilmiş ve Akın Birdal bu cezalar nedeniyle yaklaşık on dört ay cezaevinde kalmıştır. Valiler 30 İHD şubesi hakkında çeşitli sürelerle, kapatma kararı verdiler. 1997’de kapatılıp 2000’de açılan İHD Diyarbakır Şubesinin Başkanı Osman Baydemir için bir yıl içinde açılan soruşturma ve davaların sayısı 60, 2000 yılında yönetime gelen İzmir Şube yöneticileri hakkında bir yıl içinde açılan dava sayısı 60’a ulaşmıştır. Bu süre içinde 22 İHD üyesi ve yöneticisi öldürüldü<sup>7</sup>. 1998’de Akın Birdal’a suikast düzenlenmiştir. Akın Birdal’a düzenlenen suikastı “Türk İntikam Tugayları” adlı aşırı milliyetçi paramiliter bir grup üstlenmiştir<sup>8</sup>. İHD Genel Merkezi 1999’da gene aşırı milliyetçi bir siyasi parti olan Milliyetçi Hareket Parti (MHP) yandaşları tarafından saldırıya uğramıştır. Saldırganlar İHD Genel Başkanı Hüsnü Öndül’ü ve Yönetim Kurulu üyesi Avni Kalkan’ı tartaklamıştır<sup>9</sup>.

10- İnsan Hakları Derneğinin Güneydoğu ve Doğu bölgelerinde faaliyet gösteren şubeleri hakkında ve yöneticileri hakkında 2001 yılından sonra yüzlerce dava açılmıştır. İHD Bingöl Şubesi’nin yöneticileri hakkında 2001-2005 yılları arasında açılan soruşturma sayısı 92, İHD Diyarbakır Şubesi Başkanı Selahattin Demirtaş’a açılan dava sayısı 43’dür. Selahattin Demirtaş bu süre içinde 4 kez Devlet Güvenlik Mahkemesinde yargılanmıştır. Davaların bir kısmı beraat veya takipsizlikle sonuçlanmıştır. Ekim 2003 ve Eylül 2004 tarihleri arasında İHD’nin Güneydoğu ve Doğu Şubelerine karşı açılan dava ve soruşturma sayısı toplam 116’dır. İHD’nin Güneydoğu ve Doğu Şubelerine ve yöneticilerine karşı 2005–2006 tarihleri arasında açılan dava sayısı 60 ve soruşturma sayısı 2’dir<sup>10</sup>.

11- İHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş hakkında konuşmaları nedeniyle açılan iki ayrı dava ise 14 Kasım 2006’günü sonuçlandı. 2005 yılı Temmuz ayında Roj TV’de yaptığı bir konuşma nedeniyle Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi’nde yargılanan Demirtaş, TCY’nin 220/8. maddesi (yasadışı örgüt propagandası) uyarınca bir yıl üç ay hapis cezasına mahkum edildi. Mahkeme, cezayı erteledi. Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi de, Gün TV’de 24 Haziran 2005 tarihinde yayımlanan “Özel Gündem” programındaki konuşması nedeniyle Demirtaş’ı aynı madde uyarınca bir yıl üç hapis cezasına mahkum etti<sup>11</sup>.

12- İnsan haklarının yaygınlaştırılması ve korunması için İnsan Hakları Derneği ve otuz iki insan hakları savunucusu aydın tarafından 1990 yılında kurulan Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV), uzun yıllardır işkence mağdurlarının rehabilitasyonu ve insan hakları ihlallerinin dokümantasyonu için faaliyetler yürütmektedir. Ancak TİHV yürütmüş olduğu

<sup>7</sup> Basına ve Kamuoyuna, İHD, 03.03.2008, <http://www.ihd.org.tr/basin/bas20080303a.htm> web sitesinde mevcuttur.

<sup>8</sup> İnsan Hakları Derneğine Yönelik Baskılar, İHD 15 Yaşında-17 Temmuz 2001, İHD 15. Yıl Broşürü, <http://www.ihd.org.tr/> web sitesinde mevcuttur.

<sup>9</sup> Uzun İnce Bir Yoldayız, İHD 20 Yaşında, İnsan Hakları Derneği, Haz: Emir Ali Türkmen, Birinci Baskı:2006/Ankara, s. 42

<sup>10</sup> A.g.e. s.46

<sup>11</sup> Türkiye İnsan Hakları Raporu 2006, TİHV, s. 214,

[http://www.tihv.org.tr/data/Yayinlar/Turkiye İnsan Haklari Raporu/Ra 2006 Turkiye İnsan Haklari Raporu.pdf](http://www.tihv.org.tr/data/Yayinlar/Turkiye%20Insan%20Haklari%20Raporu/Ra%202006%20Turkiye%20Insan%20Haklari%20Raporu.pdf) web sitesinde mevcuttur.

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

faaliyetler sırasında bizzat Türkiye'deki insan hakları ihlallerinin mağdurlarından olmuştur. TİHV İzmir Temsilciliği çalışanları Dr. Alp Ayan (Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi Psikiyatristi), Günseli Kaya (İzmir Temsilcilik Sekreteri ve TİHV Yönetim Kurulu Üyesi) 26 Eylül 1999 tarihinde Ankara Ulucanlar Cezaevi'nde gerçekleştirilen katliamda ölenlerden Nevzat Çiftçi'nin, İzmir'in Aliğa İlçesi yakınlarındaki Helvacı Beldesi'nde gerçekleştirilen cenaze törenine katıldığı için 2911 sayılı Kanuna muhalefet gerekçesiyle diğer 14 kişi birlikte tutuklanarak 113 gün kadar cezaevinde kalmışlardır<sup>12</sup>. İnsan Hakları Gündemi Derneği, 15.02.2008'de TİVH Dokümantasyon Merkeziyle yaptığı görüşmede, kurulduğu günden bugüne TİVH hakkında 29 dava açıldığını, bunlardan bir tanesinin aleyhte sonuçlandığını öğrenmiştir.

13- 2003 yılı Aralık ayında, Türkiye'nin değişik yörelerinde ikamet eden insan hakları savunucularının bir araya gelerek, İzmir'de kurduğu *İnsan Hakları Gündemi Derneği* (İHGD) hakkında, kurulduktan 1 ay sonra kapatma davası açılmıştır. Yaklaşık bir yıl süren davada T.C. İzmir 7. Asliye Hukuk Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 11. Maddesine göre şartları bulunmayan davanın reddine karar vermiştir<sup>13</sup>.

14- İnsan Hakları Savunucularına dair Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Özel Temsilcisi *Hina Jilani'nin*, 18 Ocak 2005 tarihli ve Türkiye'deki İnsan hakları Savunucularına ilişkin son raporunda da belirttiği gibi, insan hakları savunucularına ve organizasyonlarına yönelik bir damgalanmayla sonuçlanmıştır. Özellikle, kimi devlet yetkililerinin ve bazı medya organlarının kamuya dönük açıklamalarında, insan hakları savunucuları "*devlet düşmanı*" gibi gösterilmektedir<sup>14</sup>. Yine *Hina Jilani'nin* Türkiye Raporunda da belirtildiği gibi, Türkiye özellikle de son yıllarda insan haklarına ve temel özgürlüklere saygılı, demokratik bir hukuk devleti olma yolunda önemli adımlar atmış bulunmaktadır. Ancak, ne yazık ki atılan tüm olumlu adımlara rağmen insan hakları ihlalleri ve insan hakları savunucularına karşı baskılar devam etmektedir. *Hina Jilani* bu konudaki endişelerini ifade etmiş ve bir dizi tavsiyede bulunmuştur<sup>15</sup>.

### C- AİHM Yargısı Önünde İnsan Hakları Savunucuları v. Türkiye

15- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) Türkiye hakkında verdiği ihlal kararları oldukça çeşitlilik göstermektedir. Türkiye AİHM<sup>16</sup>'e bireysel başvuru hakkını ilk kez 1987'de tanımıştır. Türkiye 1987'den bugüne kadar, AİHM'in gördüğü davalar ve verdiği ihlal kararları bakımında ön sıralarda yer almıştır<sup>17</sup>. AİHM'e Türkiye'deki insan hakları savunucularının yaptığı başvurular ihlal kararlarıyla sonuçlanmıştır. Bu kararlardan iki tanesi, 2006 ve 2007 tarihlidir.

<sup>12</sup> *Aliğa-Helvacı Davasında Ceza, 16 Şubat 2004, Aliğa-Helvacı Davasında 31 İnsan Hakları Savunucusuna Toplam 576 Ay (48 Yıl) Ceza!*, web sitesi yayın tarihi, Salı, 30 Ocak 2007, [http://www.tihv.org.tr/index.php?option=com\\_content&task=view&id=201&Itemid=69](http://www.tihv.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=201&Itemid=69) web sitesinde mevcuttur.

<sup>13</sup> *T.C. İzmir 7. Asliye Hukuk Mahkemesi*, 28.09.2004, (Esas No 2004/150, Karar No: 2004/488)

<sup>14</sup> *Mission to Turkey*, COMMISSION ON HUMAN RIGHTS, Sixty-first session, Agenda item 17 (b) of the provisional Agenda, PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS HUMAN RIGHTS DEFENDERS, Report submitted by the Special Representative of the Secretary-General, on human rights defenders, Hina Jilani; Addendum, MISSION TO TURKEY, E/CN.4/2005/101/Add.3, 18 January 2005; para: 115-116 <http://www.ohchr.org/english/issues/defenders/visits.htm> web sitesinde mevcuttur.

<sup>15</sup> A.g.e. para.107-123.

<sup>16</sup> 1987'deki adıyla Avrupa İnsan Hakları Komisyonu

<sup>17</sup> AİHM 2001 yılından beri yıllık raporlar yayınlamaktadır. Raporlar <http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Reports+and+Statistics/Reports/Annual+Reports/> web sitesinde mevcuttur.



|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

16- *Kılıç v. Türkiye* davası, bir Türk vatandaşı olan Sn. Cemil Kılıç'ın Sözleşmenin eski 25. Maddesi uyarınca 13 Ağustos 1993 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti aleyhine yönelttiği, Komisyona yapılan bir başvurudan (no. 22492/93) kaynaklanmıştır. Başvurucunun erkek kardeşi olan Kemal Kılıç Şanlıurfa'da Özgür Gündem gazetesi adına çalışan bir gazeteciydi. Kemal Kılıç gazeteci olarak çalışmanın yanı sıra Şanlıurfa İnsan Hakları Derneği'nin de bir üyesiydi<sup>18</sup>. Kemal Kılıç 23 Aralık 1992 tarihinde Şanlıurfa Valisine bir basın bildirisini göndermiştir. Bu bildiri Özgür Gündem gazetesinin dağıtımını yapan Birleşik Basın Dağıtım temsilcisine ve dağıtım için kullanılan taksinin şoförüne ve sahibine ölüm tehditleri yapıldığı belirtilmiştir. Özgür Gündem Gazetesi için çalışan şahıslara saldırıldığı ve öldürüldüğü, bunun dağıtımını ve satışını yapanların kundaklama ve saldırıların kurbanları haline gelmiş olduğu belirtilmiştir. Güneydoğudaki diğer illerde güvenlik memurlarının, büroları, işçileri ve dağıtımcıları koruduğu gerçeğine değinilmiştir. Şanlıurfa bürosunda çalışan kendisi, diğer gazeteci, gazetenin dağıtımcısı ve şoförünün güvenliğinin korunması için önlemlerin alınmasına dair bir talepte bulunulmuştur. Kemal Kılıç'ın koruma talebi reddedilmiştir. Bunun ardından Kemal Kılıç 18 Şubat 1993 tarihinde vurularak öldürülmüştür<sup>19</sup>. Kemal Kılıç hakkındaki başvuruyu değerlendiren AİHM, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin(AİHS) yaşam hakkıyla ilgili 2. maddesinin ve etkili bir hukuki yola başvurma hakkıyla ilgili 13. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir<sup>20</sup>.

17- *Suat Çetinkaya v. Türkiye* davasında, başvuru Suat Çetinkaya, Demokrasi Platformu'nun 2 Temmuz 1999'da İzmir'de düzenlediği "Demokrasi, Laiklik ve Barış" başlıklı bir basın konferansına İnsan Hakları Derneği'nin (İHD) İzmir Şube yöneticisi olarak katılmıştır. Suat Çetinkaya'ya "Dernekler Yasası'na aykırı davranmak " iddiasıyla ceza davası açıldı. Basın konferansında 2 Temmuz 1993'te Sivas'ta yaşanan "Madımak" katliamında yetkililerin kayıtsızlığını kınayan bir bildiri yayımlandı. 2 Kasım 2000 tarihinde 6 ay hapis cezasına çarptırılan Çetinkaya'nın cezası paraya çevrildi. Başvuruyu sadece "örgütlenme özgürlüğü" açısından değerlendiren AİHM, Çetinkaya'nın bir dernek yöneticisi sıfatıyla mahkum edildiğini hatırlattı. AİHM, şiddet içermeyen veya terör örgütüne destek niteliğinde olmayan bir basın toplantısına katılımın cezalandırılmasını eleştirmiştir. AİHM, toplantı ve ifade özgürlüğünün bu türden radikal önlemlerle kısıtlanmasının demokrasiye zarar verdiğini ve onu tehdit ettiğini bildirmiştir. Sonuç olarak yapılan başvuruyu değerlendiren AİHM, Oybirliğiyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir<sup>21</sup>.

18- AİHM kararlarının uygulanışını denetlemekle görevli Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Suat Çetinkaya'ya tanınan 2000 Avro tazminatın ödenip ödenmediğini sormuştur. İHGD Av. Suat Çetinkaya ile yaptığı görüşmede ödemenin yapıldığını öğrenmiştir. Ancak haksız cezaya temel oluşturan yasal düzenlemesi hakkında Türkiye'ye herhangi bir soru yöneltilmiş değil. Ayrıca Av. Suat Çetinkaya Başvuruyu 04.02.2003 tarihinden önce verip karar 27.06.2006 tarihinde verildiği için CMK madde 301'de tanınan "yeniden yargılanma" hakkına sahip değildir.

19- *Taner Kılıç v. Türkiye* davasında, başvuru Taner Kılıç avukattır ve İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği (*Mazlum-Der*) İzmir Şubesi'nin yönetim kurulu üyesidir. Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, 16 Haziran 1999 tarihinde,

<sup>18</sup> Kemal Kılıç İHD'nin öldürülen 21 üyesi ve yöneticisinden birisidir. Kendisi aynı zamanda İHD Şanlıurfa Şubesi Yönetim Kurulu üyesiydi.

<sup>19</sup> *AİHM Kararı, Kılıç v. Türkiye Kararı*, Başvuru No: 22492/93, Strazburg, 28 Mart 2000, para. 8-14  
<sup>20</sup> A.g.e.

<sup>21</sup> *AİHM Kararı, Suat Çetinkaya v. Türkiye Kararı*, Başvuru No: 75569/01, EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS, 376, 27.6.2006, Press release issued by the Registrar, Chamber judgments concerning France, Lithuania, Poland, Romania, Slovakia and Turkey.



|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

mahkemeden, Mazlum-Der'in genel merkezi ile şubeleri için, derneğin “toplumun bütünlüğü ile laik rejime” karşı gerçekleştirildikleri iddia edilen belirli eylemleriyle ilgili delil toplamak için bir arama emri çıkarmasını talep etmiştir. Mahkeme aynı gün bir arama emri çıkarmıştır. Polis memurları, 19 Haziran 1999 tarihinde, Müsteşar'ın yazısında geçen ve başvuranın evi ve hukuk bürosu da dahil tüm yerlere aynı anda arama düzenlemiştir. Evinin aranması esnasında, polis memurları başvurana Müsteşar'ın yazısını göstermişlerdir. Polis memurları, başvuranın evinde buldukları iki videokasete el koymuşlar, işyerindeki bazı belgelerin fotokopisini çekmişlerdir. Taner Kılıç hakkındaki başvuruyu değerlendiren AİHM, AİHS'nin özel ve aile yaşamına saygı hakkıyla ilgili 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir<sup>22</sup>.

20- *Birdal v. Türkiye* davasında, başvuru Akın Birdal İnsan Hakları Derneğinin Onursal Genel Başkanıdır. Akın Birdal 6 Eylül 1995 tarihinde, Dünya Barış Günü sebebiyle, Birleşik Sosyalist Parti tarafından Mersin'de düzenlenen panelde konuşma yapmıştır. Akın Birdal konuşmasında şunları söylemiştir:

“Burada barış için toplandık. Barış kardeşliğini destekleyen herkese selam. Emperyalist ve sosyalist dünyaların var olduğu bir sistemde, savaşlar devam etmektedir ve en kanlı savaş bizim ülkemizde yaşanmaktadır. Bosna halkına uygulanan Sırp vahşetine tepki gösterdik. Ancak, bazılarımız, insanlık onuruna karşı olan bu kirli savaşı görmezden geldi. Ülkede yaşanan adaletsiz ve kirli bir savaşın sonuçlarını gördük. Kürtlerin hakları tanınmadığı için bu savaş 11 yıl boyunca devam etmiştir. Bu kirli savaşın sonucu olarak 20.000 kişi ölmüştür. 118 köy yakılmıştır. Kürtler köylerinden, topraklarından dışarı atılmışlardır. Türkiye’de Kürt sorunu vardır. Türkler de bu sorunu kabul etmelidir. Türkiye şu anda kritik bir noktadadır. Kürt sorununun adil, demokratik ve barışçıl çözümü herkes için bir gerçek olmuştur. O zaman, neden hala bu kirli savaşı sürdürmek istiyorlar? Bu savaş, Kürtlerin topraklarından çıkmalarına neden olmuştur. Bu savaş sadece Kürtlerin sorunu mudur? Bu barış haftası sadece Kürtler için midir? Hayır, bu Türk halkının da sorunudur. Kürtler bir haftadır barış çağrısında bulunurken, bu Türk işçi sınıfının bir sorunu değil midir? Kürtlerin ve Türklerin çocuklarının öldürülmesi Türk işçi sınıfının bir sorunu değil midir? Bütçenin üçte biri, yani 446 trilyon Türk Lirası, doğuda ve güneydoğuda kullanılmaktadır. Bütün bunlar hangi bedel karşılığı oluyor? Bunların bedeli gözyaşları. Biz, Türkler, Kürtler, Aleviler ve Sünniler, hepimiz savaşa karşıyız. Barış istiyoruz. Kürtlerin hayatlarının da Anayasa ile korunmasını istiyoruz. Halkların kardeşliği için barış istiyoruz.”

21- Akın Birdal yapmış olduğu konuşma nedeniyle 1 yıl hapis ve 300.000 TL para cezasına çarptırılmıştır. Yapılan başvuruyu değerlendiren AİHM, AİHS'in adil yargılanma hakkıyla ilgili 6/1 ve ifade özgürlüğüyle ilgili 10. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir<sup>23</sup>.

22- BM İnsan Hakları Savunucuları Bildirgesi, insan hakları savunucularının korunması sorumluluğunun öncelikli olarak devlette olduğunu vurgulamaktadır. Bildirge, aynı zamanda, “insan hakları ve temel özgürlükleri ihlallerinin etkili biçimde önlenmesi için birey, grup ve örgütlerin değerli çalışmalarlarıyla yaptıkları katkıları” ve “uluslararası barış ve güvenlik ile insan hakları ve temel özgürlükleri arasındaki ilişkiyi” takdirle karşılamaktadır<sup>24</sup>.

23- Ancak İnsan Hakları Savunucularına dair Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Özel Temsilcisi Hina Jilani'ye göre “insan hakları ihlallerini ortaya çıkarmak ve düzeltmeye

<sup>22</sup> AİHM Kararı, *Taner Kılıç v. Türkiye*, Başvuru No: 70845/01, Strazburg, 24 Ekim 2006.

<sup>23</sup> AİHM Kararı, *Birdal v. Türkiye*, Başvuru No. 53047/99, Strazburg, 2 Ekim 2007.

<sup>24</sup> *İnsan Hakları Savunucuları İçin Güvenlik El Kitabı*, Araştıran ve Yazan: Enrique Eguren, Peace Brigades International, Avrupa Ofisi (Pbi Beo), Yayımlayan: Front Line, The International Foundation For The Protection Of Human Rights Defenders, Türkçe Çeviri: İnsan Hakları Ortak Platformu, Yayınlayan Front Line 2005, Copyright © 2005 By Front Line and PBI/BEO, s. 6, [http://www.ihop.org.tr/Dosya/Ceviri/Sav\\_Ihop.Pdf](http://www.ihop.org.tr/Dosya/Ceviri/Sav_Ihop.Pdf) web sitesinde mevcuttur. ; Kitabın İngilizcesi İçin Bkz: *Protection Manual For Human Rights Defenders*, Researched And Written By Enrique Eguren, Peace Brigades International, European Office (PBI BEO), Published by Front Line, The International Foundation for The Protection of Human Rights Defenders, Published By Front Line 2005, Copyright © 2005 By Front Line And PBI/BEO, p.6, <http://www.frontlinedefenders.org/manuals/protection> web sitesinde mevcuttur.

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

*çalışmak çoğunlukla insan hakları savunucularının sahip olduğu güvenliğin derecesine bağlıdır.*<sup>25</sup> Dünyanın dört bir yanından insan hakları savunucularına dair tüm raporlar işkence, kayıp, cinayet, tehdit, soygun, ofislere zorla girme, taciz, yasadışı tutuklama, istihbarat ve takip faaliyetlerine maruz kalma vs. gibi konulardaki öyküleri ortaya çıkarmaktadır.

24- Türkiye'deki insan hakları savucuları da kendilerine yönelik baskı, şiddet, yıldırma ve korkutma eylemlerinden üzerlerine düşeni fazlasıyla nasibini almıştır.

#### **D- Örgütlenme Özgürlüğü ve İnsan Hakları Savunucuları**

25- Yeni Dernekler yasasının kabul edilmesinden hemen önce, 2003 yılında Avrupa Birliği'ne uyum çerçevesinde cezai müeyyidelerle ilgili değişiklikler yapıldı. Yasa değişikliği ile hapis cezalarının büyük kısmı kaldırılırken yerlerine para cezaları kondu. Böylece dernek yöneticilerinin hapse girmelerinin önüne geçilerek, demokratik bir açılımın sağlanması hedeflendi. Yönetici başına 500 milyon ile 3 milyar lira arasında değişen para cezaları kıt kaynaklarla faaliyetlerini sürdüren dernekleri zor durumda bıraktı. Daha önceki uygulamada dernek yöneticileri hapis cezasına çarptırılıyor, ancak bu ceza en ağırlığı 10 bin lirayı geçmemek üzere paraya çevriliyordu. Yeni uyum yasalarını takiben İstanbul'da emekli maaşlarıyla kurulan bir derneğe toplam 5 milyar lira ceza kesildi<sup>26</sup>.

26- Türkiye, 5253 sayılı yeni Dernekler Kanunu 4.11.2004'de kabul etti<sup>27</sup>. Kanun eski kanunla karşılaştırıldığında derneklere gözle görülür oranda bir serbestlik tanıdı. Özellikle Dernekler Dairesi Başkanlığına bağlı olarak Dernekler İl Müdürleri eskisi gibi polislerden değil sivil memurlardan seçildi. Dernekler İl Müdürlüklerinin binaları emniyet müdürlüklerinden ayrılarak ayrı bir binaya taşındı. Derneklerin proje sunması ve yurtdışından bağış alması için eskisi gibi izin değil sadece bildirim şartı getirildi. Ancak ardından kabul edilen bir dizi yönetmelik, tebliğ ve genelge<sup>28</sup> yeni dernekler kanununda tanınan serbestliklerin kullanımını elden geldiğince zorlaştırmaktadır. Para cezaları yeni kanunda da devam etti. 5253 sayılı yeni Dernekler Kanununun 32. Maddesi alt sınır 500 ytl olmak üzere değişen miktarlarda para cezası öngörüyor<sup>29</sup>, ayrıca 32/p halen hapis cezası içeriyor.

27- Türkiye'nin 2007 tarihli AB ilerleme raporunda ise, örgütlenme özgürlüğüne ilişkin sadece *"Dernekler Kanunu'nun yurtdışından mali destek için önce yetkililerden onay alma ve bu desteği ayrıntılarıyla belgeleme yükümlülüğü getirmesi, derneklerin faaliyetlerinde sıkıntıya neden oluyor. Dahası bazı dernekler zorluklarla karşılaşılıyor. Uluslararası Af Örgütü'nün Türkiye teşkilatının hesapları 1 Ocak 2007'den beri bloke edilmiş durumda"*<sup>30</sup> denmektedir.

28- AB 2007 ilerleme raporundan sonra, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesinin avukatı 18.12.2007 tarihinde İstanbul 3. İdare Mahkemesinin Uluslararası Af Örgütü Türkiye hesaplarının bloke edilmesi hakkında yürütmeyi durdurma kararı verdiğini belirtti. Derneklere

<sup>25</sup> Ag.e. s.6

<sup>26</sup> Yeni Dernekler Yasası: Hapis yerine para, Zaman Gazetesi, 17.12.2003,

<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=-268900> web sitesinde mevcuttur.

<sup>27</sup> 5253 sayılı Dernekler Kanunu, T.C. Dernekler Dairesi Başkanlığı, 29.02.2008,

<http://www.dernekler.gov.tr/Dernekler/Web/Gozlem2.aspx?sayfaNo=379> web sitesinde mevcuttur.

<sup>28</sup> Dernekler Mevzuat, T.C. Dernekler Dairesi Başkanlığı, 29.02.2008,

<http://www.dernekler.gov.tr/Dernekler/Web/Gozlem2.aspx?sayfaNo=51> web sitesinde mevcuttur.

<sup>29</sup> Dernekleri ilgilendiren cezalar, TÜSEV, 29.02.2008, <http://www.tusev.org.tr/content/detail.aspx?cn=63> web sitesinde mevcuttur.

<sup>30</sup> İlerleme Raporu Tam Metni, Radikal Gazetesi, 07/11/2007,

<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=238105> web sitesinde mevcuttur.

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

kesilen para cezaları ve banka hesaplarının bloke edilmesi yönünde başka uygulamaların da olduğuna dair çok sayıda şikayet bulunmakla birlikte, detaylı bir rapor henüz mevcut değil. Bununla birlikte yeni dernekler yasasının uygulamada bazı yönleriyle eskisinin devamı olduğu söylenebilir. Örneğin: Eski İHD İzmir Şube Başkanı Avukat Suat Çetinkaya davasında, Avukat Suat Çetinkaya'ya İzmir Cumhuriyet Savcılığının açtığı dava üzerine bugünkü 5253 sayılı Dernekler Kanununun 30/a maddesine göre ceza verilmiştir (Eski Kanun Madde 37. ve 77). 4 Kasım 2004'te "reform paketleri" arasında çıkan 5253 sayılı Dernekler Yasası'nın 30uncu maddesi şöyledir: "*Dernekler; a) Tüzüklerinde gösterilen amaç ve bu amacı gerçekleştirmek üzere sürdürüleceği belirtilen çalışma konuları dışında faaliyette bulunamazlar.*" Eski yasanın 77 maddesine göre aynı suça hapis cezası veriliyordu, ancak kural olarak bu cezalar para cezasına dönüştürülüyordu. 5253 sayılı Dernekler Yasası'nın 32. maddesi de para cezası getirmiştir. Buna göre 2000 yılında verilen 1,5 milyon TL (o zaman 3 mark); bugün ise asgari ceza 500 YTL, yani bugün ceza alanlar 300 Euro öder. Sonuç olarak uygulama bakımından hiçbir şey değişmemiştir.

29- 5253 sayılı Dernekler Kanununda 32/p maddesi şu şekildedir:

**p) 30 uncu maddenin (b) bendinde belirtilen kurulması yasak dernekleri kuranlar ile bu bende aykırı harekette bulunan dernek yöneticileri fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşyüzmilyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır ve derneğin feshine de karar verilir.**

30- 5253 sayılı Dernekler Kanununun 30/b maddesi ise şöyle der:

**b) Anayasa ve kanunlarla açıkça yasaklanan amaçları veya konusu suç teşkil eden fiilleri gerçekleştirmek amacıyla kurulamaz.**

Bu madde yasakçı bir zihniyeti ifade etmektedir ve keyfi uygulamalara açıktır.

31- Şubat 2008'de Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, 10. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından bazı maddeleri Anayasa'ya aykırılık gerekçesiyle veto edilen Vakıflar Yasası'nı onayladı. TBMM Genel Kurulu'ndaki görüşmeleri muhalefetin engelleme girişimleri nedeniyle yaklaşık bir ay süren Vetolu Vakıflar Yasası 72'e karşı 242 oyla kabul edilmişti. Yasa cemaat vakıflarının mal edinebilmesini sağlıyor. Bu haliyle özellikle de azınlık vakıflarını yakından ilgilendiriyor. Yasa gerek içerik gerekse uygulama açısından ciddi sorunlar taşıyor. Yasa henüz tasarı halindeyken Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı'nın (TESEV) "*Vakıflar Kanunu Tasarısı Gayrimüslim Cemaat Vakıflarının Sorunları için Çözüm Getirmiyor*"<sup>31</sup> raporunda kaygılarını dile getirmiş ve olumlu yönde bazı değişiklikler yapılmasını önermişti. Ancak tasarı aynen kabul edildi. Yasayı değerlendiren Prof. Dr. Baskın Oran, değerlendirmesinde<sup>32</sup> şu sözlere yer verdi:

**Bu durumda, 1936 Beyanname'sinde bulunan fakat maliki sorunlu olan mallar konusundaki çözüm, gidilebildiği oranda, Strasbourg'daki AİHM'ye gitmeye kalmaktadır. Yani, farklı dinden TC vatandaşlarının hakkını korumak Türkiye'de mümkün olmadığı için uluslararası bir mahkemeye kalmaktadır. Örneğin, Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı'nın 1952 ve 1958 yıllarında aldığı tapu 1996'da mahkeme kararıyla iptal edilmiş ve taşınmaz Hazine tarafından el konulmuştur. Vakıf sonuç alamayınca 1997'de AİHM'ye gitmiş ve mülkiyet hakkının ihlalinden 910 bin avro tazminat almaya hak kazanmıştır**

<sup>31</sup> "*Vakıflar Kanunu Tasarısı Gayrimüslim Cemaat Vakıflarının Sorunları için Çözüm Getirmiyor*", Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı'nın (TESEV), Aralık 2007, Raporu Hazırlayan: Dilek Kurban (TESEV) <http://www.tesev.org.tr/etkinlik/TESEV-VakiflarKanunuGorusu.pdf> web sitesinde mevcuttur. İngilizce özet için bkz. "The Draft Law on Foundations Does Not Solve the Problems of Non-Muslim Foundations" [http://www.tesev.org.tr/eng/events/cos\\_citi\\_legan\\_op.php](http://www.tesev.org.tr/eng/events/cos_citi_legan_op.php) web sitesinde mevcuttur.

<sup>32</sup> *Vakıflar Yasası*, Prof. Dr. Baskın Oran, TİVH, 10 Şubat 2008, [http://www.tihv.org.tr/index.php?option=com\\_content&task=view&id=1484&Itemid=34](http://www.tihv.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=1484&Itemid=34) web sitesinde mevcuttur. Ayrıca Bkz. *Vakıflar Yasası*, Prof. Dr. Baskın Oran, Radikal Gazetesi, 08.02.2008, <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=246819> web sitesinde mevcuttur.

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

(Milliyet, 10.01.2007). Bu hükümlerin zincirleme olarak çıkması ve Türkiye'nin sürekli tazminat ödeyip ayrıca prestij kaybetmesi kaçınılmaz görünmektedir.

## E- Türkiye'de İnsan Hakları Savunucularına Yönelik Baskı, Yıldırma ve Korkutma Eylemleri 2006-2008

32- İnsan Haklarını İzleme Komitesi (HRW) Türkiye Araştırmacısı Jonathan Sugden, 11 Nisan 2006 sabahı saat 9.00 Bingöl Emniyet Müdürlüğüne götürülerek, bir polis refakatinde önce Malatya'ya ardından saat 21.30 uçağıyla İstanbul'a gönderildi. Buradan da 8.05 Londra uçağına bindirilerek 13 Nisan 2006 tarihinde sınır dışı edildi. Jonathan Sugden, 29 Mart 2006 tarihinde - özellikle 5233 sayılı Kanun Terör ve Terörle Mücadeleden Kaynaklanan Zararların Karşılama Hakkında Kanun'la ilgili bir çalışma yapmak için - ama aynı zamanda hazırlamaya başladığı koruculuk sistemi ile ilgili bir rapor için son detayları toplamak üzere Türkiye'ye gelmişti<sup>33</sup>.

33- Temmuz 2006'da İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği (Mazlum Der) Genel Başkanı Ayhan Bilgen, Türk İntikam Tugayları (TİT) tarafından tehdit edildiğini açıkladı. Tehditlerin daha çok e-posta yoluyla geldiğini belirten Bilgen, bazı mektuplarda Abdullah Çatlı ve TİT imzası olduğunu kaydetti<sup>34</sup>.

34- Prof. Dr. Baskın Oran ve Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu, Başbakanlık İnsan Hakları Danışma Kuruluna üye oldukları dönemde "Azınlık hakları ve Kültürel Haklar Raporu"nu yazıp birçok sivil toplum örgütüyle beraber bunu kamuoyuyla paylaşmışlardı. Raporu Kamuoyuna açıkladıklarından bugüne kadar bir kısım egemen medya ve milliyetçi çevrelerin hedefi olmuşlardı<sup>35</sup>. Haklarında dava açılmıştır. Yargıtay 8. Ceza Dairesi Mayıs 2007' de Ankara 28.Asliye Ceza Mahkemesi'nin Baskın Oran ve İbrahim Kaboğlu hakkında TCK'nın 216/ 1 maddesine göre açılan davadan verdiği beraat kararını esastan sanıkların aleyhine bozmuştur. Yargıtay'ın bozma gerekçesinde '*alt kimlik-üst kimlik tartışmaları yapılarak eleştiri ve düşünce özgürlüğü sınırlarının aşıldığı, kullanılan ifadelerle de toplumsal tehlike boyutlarına ulaşıldığı*' belirtilmektedir.

35- 2002 yılının Nisan ayında Almanya'nın Köln kentinde düzenlenen bir panelde yaptığı konuşmayı takiben, insan hakları savunucusu Avukat Eren Keskin'e yönelik bir linç kampanyası başlatıldı. Eren Keskin, yapmış olduğu konuşmada "Türk Silahlı Kuvvetlerinin Manevi Şahsiyetine Hakaret Ettiği" gerekçesiyle İstanbul Kartal 3. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 14 Mart 2006 tarihinde TCK 301. Maddeye dayanılarak 10 ay hapis cezasına mahkûm edildi. Eren Keskin yapmış olduğu konuşmada, Türk askerlerinin Doğu ve güneydoğudaki kadınlara tecavüz ettiğini söylemişti. Bu ceza 6.000 YTL para cezasına çevrildi. T.C. Yargıtay 9. Dairesi Eren Keskin hakkındaki kararı Aralık 2007'de bozdu. Ancak, Eren Keskin'e açılan dava sonrasında bazı basın organlarında Eren Keskin hakkında oldukça aşağılayıcı haberler, yazılar ve ilanlar yayınladı. Klişeleşmiş, damgalayıcı ve ayrımcı ifadelerin kullanıldığı bu tür haber ve yazılarda Eren Keskin bir "terörist" gibi gösterilmeye çalışıldı. Bazı kadın örgütlerinin ve siyasi partilere mensup kadın kollarınının 06.06.2006 günü basına benzer ifadelerin kullanıldığı bir ilan verdi. Aynı gün yani 06.06.2006 tarihinde İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi, elektronik posta yoluyla bir açıklama yaptı. Yapılan

<sup>33</sup> *İstenmeyen Şey Ne? Sakın İnsan Haklarının Kendisi Olmasın?*, İnsan Hakları Gündemi Derneği (İHGD), 18.04.2006, TR002/2006/Jonathan Sugden, <http://www.rightsagenda.org/main.php?id=17> web sitesinde mevcuttur.

<sup>34</sup> *TİHV Dokümantasyon Merkezi'nin Ekim 2005-Kasım 2006 Dönemine İlişkin Değerlendirmesi*, Çarşamba, 07 Şubat 2007, [http://www.tihv.org.tr/index.php?option=com\\_content&task=view&id=313&Itemid=69](http://www.tihv.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=313&Itemid=69) web sitesinde mevcuttur.

<sup>35</sup> *Vandallar İş Başında*, İHGD Basın Açıklaması, 23.12.2005, <http://www.rightsagenda.org/main.php?id=10> web sitesinde mevcuttur.



|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

açıklamada “Gönderici kısmında TİTBANK Laleli Misafirhanesi yazılı büyük çapta bir zarfla mektup alıkları” belirtildi. İHD İstanbul Şubesi dernek görevlilerinin adresten şüphelenmesi üzerine açılan zarfın içinde 2. bir zarf çıktığı, “ikinci zarf incelendiğinde ön kısmında kuru kafa işareti çizili ve “CEEEEE” yazılı olduğu, zarf ışığa doğru tutulduğunda zarfın gizli bölmesinde içinde şüpheli bir tozun olduğunu tespit ettikleri” belirtildi<sup>36</sup>.

36- Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı, TESEV’in “Zorunlu Göç ile Yüzleşme Raporu” adlı çalışmasını tanıtmak amacıyla 6 Temmuz 2006’da düzenlediği toplantıda, bir grup olay çıkarmış, toplantıyı önce sözlü sonra da fiziksel şiddet kullanarak sabote etmiştir. TESEV’in hazırladığı raporu gölgede bırakmayı amaçlayan bu saldırıda, raporu hazırlayan ve tanıtmak isteyen hak savunucuları ile toplantıyı izleyen yakınları ve misafirler şiddete maruz kalmışlardır<sup>37</sup>.

37- İzmir (Buca) Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun, çocukların kaldığı 14. Koğuşunda 05.11.2003 tarihinde çıkan isyanla ilgili olarak, tutuklu çocuklara işkence ve kötü muamele yapıldığı, çocukların hücrelerde kötü koşullarda tutulduğu, avukatlarıyla görüştürülmediği, hastaneye sevk edilmedikleri konusunda NTV ulusal televizyon kanalına ve bazı basın organlarına açıklama yaptığı gerekçesi dava açılmıştır.

38- Nalan Erkem bir avukat olarak İşkenceyi Önleme Grubunun aktif bir çalışanıydı. Kendisi aynı zamanda uzunca bir süredir Türkiye’de işkenceye karşı verilen mücadelede önemli roller üstlenmiş ve Türkiye’deki insan hakları hareketiyle yakın bir dayanışma içinde olmuştur. Aynı zamanda, İnsan Hakları Gündemi Derneği’nin ve Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesinin bir üyesi olan avukat Nalan Erkem Türkiye’deki işkence sorununun çözümüne ilişkin yetkin kişilerden biridir.

39- Gerek İzmir Barosu Başkanı adına, gerekse İşkencenin Önlenmesi Grubundan Sorumlu Yönetim Kurulu Üyesi sıfatıyla Av. Nalan Erkem tarafından yapılan açıklamalar ve başvurular, Avukatlık Yasası 76. maddesinin Barolara verdiği ‘hukukun üstünlüğünü, insan haklarını savunmak ve korumak ve bu kavramlara işlerlik kazandırmak’ görevi kapsamında yapılmıştır. Çocuklara uygulanan kötü muamele hakkında basına açıklama yapmasından dolayı Av. Nalan Erkem hakkında yasal koşullara uyulmadan soruşturma başlatan savcı, dört yıl sonra “görevde yetkiyi kötüye kullanmak”tan dava açmıştır. İzmir 4. Ağır Ceza Mahkemesindeki davanın ilk duruşmasının 27 Şubat 2008 günü yapılmasına karar verilmiştir. Bu davada ilginç olan bir başka nokta da aynı konuyla ilgili olarak dönemin Cumhuriyet Başsavcısı soruşturmanın başında ulusal televizyon kanallarına “cezaevinde işkence ve kötü muamele yoktur” şeklinde açıklama yaparak soruşturmanın tarafsız yürütüleceğine olan inancı zedelemiştir. Av. Nalan Erkem dışında on kadar avukat basına açıklama yapmış, ayrıca dönemin Baro Başkanı yazılı basın açıklamasında bulunmuştur. Ancak Av. Nalan Erkem’den başka hiç kimse hakkında soruşturma dahi açılmamıştır. Nalan Erkem 27 Şubat 2008 günü yapılan duruşmada beraat etti.

40- Kaos Gay ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği’nin dergisi KAOS GL’nin “Pornografi” dosyası başlıklı 28. sayısının, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Suçları Soruşturma Bürosu’nun 21/07/2006 tarih ve 2006/1708 Basın Soruşturma Sayılı yazılı talebiyle Ankara 12. Sulh Ceza Mahkemesi 24/07/2006 tarihinde 2006/848 Müt. sayılı kararı ile toplatılmasına ve el konulmasına karar verilmiştir. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Suçları Soruşturma Bürosu’nun kararında “'Pornografi' dosyası altında yazılan bir kısım

<sup>36</sup> Eren Keskin’e Yönelik Linç Kampanyası Derhal Sona Ermelidir!, 07.06.2006, İHGD: Basın Açıklaması, TR006/2006/Eren Keskin, <http://www.rightsagenda.org/main.php?id=52> web sitesinde mevcuttur.

<sup>37</sup> Şiddet Korosu İş Başında! - TESEV Saldırısı, İHGD Basın Açıklaması, 07.07.2006, <http://www.rightsagenda.org/main.php?id=99> web sitesinde mevcuttur.

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

yazı içerikleri ve resimlerinin "*Genel Ahlakın Korunması*" açısından aykırılık teşkil ettiği" ifade edilmiştir. Kaos Gay ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği adına sahibi ve sorumlu yazı işleri müdürü aleyhinde TCK'nin 226. maddesine muhalefet edildiği iddiasıyla soruşturma yürütülmüş ve Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesinde 2006/580 esas sayılı dosya üzerinden yargılama yapılmasına karar verilmiştir. Sorumlu yazı işleri müdürü verdiği ifade de soruşturmaya esas alınan yayında, gazeteci, yazar, akademisyen ve sanatçıların görüşlerine yer verilmiş, gay-lezbiyen cinselliği üzerinden pornografinin bilimsel, kültürel ve sanatsal eleştirisi ve sorgulanması konusunda bir adım atıldığını ifade etmiştir<sup>38</sup>. Kaos GL davası beraatla sonuçlandı.

41- AKP İzmir Gençlik Kollarının 18 Kasım 2006'da düzenlediği "*Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri'nin Toplumsal Etkileri*" konulu konferansta *bir konuşma yapan Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü Siyaset ve Sosyal Bilimler Öğretim Üyesi Prof. Dr. Atilla Yayla*, Türkiye Cumhuriyeti tarihini 1925-1945 ve 1950 sonrası şeklinde iki döneme ayırarak değerlendirme yapmış ve bu arada Kemalizm hakkında bazı eleştirel düşüncelerini açıklamıştır. Söz konusu konferansta ifade ettiği görüşler gerekçe gösterilerek ve Atatürk hakkında "Bu adam" dediği için Prof. Dr. Atilla Yayla hakkında bir karalama ve linç kampanyası başlatılmıştır. Önce Ege Bölgesinde yayın yapan bir mahalli gazete, Prof. Dr. Atilla Yayla'yı hain manşetiyle "hedef" haline getirmiş, bunu bazı emekli generallerin ulusal basında yer alan saldırıları takip etmiştir. Ardından İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı konuyla ilgili olarak inceleme başlatmış ve son olarak da Prof. Dr. Atilla Yayla hakkında Gazi Üniversitesi inceleme başlatarak, kendisini görevinden uzaklaştırmıştır.<sup>39</sup>

42- Uzun yıllar Türkiye'de ifade özgürlüğü için mücadele veren ve Liberal Düşünce Topluluğu'nun Başkanı olan Prof. Dr. Atilla Yayla sonradan görevine geri dönmüştü, ancak ilk duruşması 30 Nisan 2007 tarihinde gerçekleşen, 2007 / 17 dosya sayılı davanın 4. duruşmasında yeni bir mütalaa veren savcı, konuşmanın halka açık yerde yapıldığını öne sürerek Kanunun 1. ve 2. maddesi gereğince Yayla'nın cezasının arttırılarak 5 yıla kadar hapsini talep etmiştir. 28 Ocak 2008 Pazartesi günü, İzmir 8. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan son duruşmada mahkeme, 5816 sayılı Atatürk'ü Koruma Kanunu'na göre, Atatürk'e alenen hakaret ettiği gerekçesiyle Prof. Dr. Atilla Yayla'yı 1 yıl 3 ay hapse mahkûm etmiştir. Mahkeme Prof. Dr. Atilla Yayla'nın cezasını ertelemiş ancak 2 yıl denetime tabi tutulmasına karar vermiştir. Prof. Dr. Atilla Yayla'nın avukatlarıyla görüşen İnsan Hakları Gündemi Derneği, 2 yıl denetime tabii tutulmanın, söz konusu iki yıl içinde Prof. Dr. Atilla Yayla'nın herhangi bir suçtan yargılanıp ceza alması durumunda verilen hapis cezasının uygulanacağı anlamına geldiğini tespit etmiştir.

43- İstanbul Valiliği Türkiye'de lezbiyen, gay, biseksüel, travesti ve transseksüel haklarını savunan Lambda İstanbul'un dernek tüzüğüne ve amaçlarının "hukuka ve ahlaka aykırı" olduğu gerekçesiyle kapatılmasını istiyor. Valilik 2007'nin başlarında derneğin kapatılmasını talep etti ve Temmuz ayında Savcılık bu talebi reddetti. Savcılığın bu kararı üstüne, İstanbul Valiliği bir üst mahkemeye başvuruda bulundu. Dava süreci Temmuz 2007'de, Beyoğlu

<sup>38</sup> LGBTT Bireylerin İnsan Hakları Raporu, KAOS GL, 2007, s. 111,

[http://www.kaosgl.org/resim/InsanHaklari/LGBTT\\_IH\\_Raporu\\_2007.pdf](http://www.kaosgl.org/resim/InsanHaklari/LGBTT_IH_Raporu_2007.pdf) web sitesinde mevcuttur.

<sup>39</sup> Atilla Yayla, *Ortak Basın Açıklaması*, 22.11.2006, İnsan Hakları Derneği (İHD), İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği (MAZLUM-DER), İnsan Hakları Gündemi Derneği (İHGD), Helsinki Yurttaşlar Derneği (HYD), <http://www.rightsagenda.org/main.php?id=146> web sitesinde mevcuttur.

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

Sütlüce Adliyesi 5. Asliye Hukuk Mahkemesi'ndeki ilk duruşmayla başlamış oldu<sup>40</sup>. 31 Ocak 2008'de görülen 3. duruşmada davanın 6 Mart 2008'e ertelenmesi kararlaştırılmıştır.<sup>41</sup>

44- Pembe Hayat LGBTT Dayanışma Derneği başkanı aleyhinde ilk genel kurulunu erken yaptığı iddiasıyla dava açıldı. 25.07.2007 günü Ankara 12. Sulh Ceza Mahkemesi'nde görülen davada dernek başkanının 498 YTL para cezasına mahkûm edilmesine karar verildi<sup>42</sup>.

45- Ermenice-Türkçe haftalık yayın yapan Agos gazetesinin kurucusu ve genel yayın yönetmeni olan Hrant Dink 19 Ocak 2007 günü gazetesinin önünde vurularak öldürülmüştür. Hrant Dink gazeteci olmasının yanı sıra Helsinki Yurttaşlar Derneği'nin bir üyesiydi. Hrant Dink aynı zamanda uzun yıllardır Türkiye'deki Ermeni azınlığın haklarını savunmak için mücadele veriyordu. Hrant Dink öldürülmeden önce defalarca tehditler almıştı. Hrant Dink'in ölümüyle ilgili dava sırasında polis ve jandarmanın bazı delilleri yok ettiğine dair ciddi şüpheler bulunmaktadır. Davayla ilgili olarak ciddi bir bilgi kirlenmesi yaşanmakta ve cinayeti işleyen tutuklanmakla birlikte asıl sorumluların kimler olduğu konusunda kayda değer bir gelişme yaşanmamaktadır.

46- Hrant Dink davası endişe verici bir boyutta seyrederken, Agos gazetesine yeni davalar açılmıştır. Agos Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Arat Dink ve İmtiyaz Sahibi Serkis Seropyan, "Türklüğü aşağıladıkları" gerekçesiyle yargılandıkları davanın 11 Ekim 2007 tarihli duruşmasında TCK'nın 301/1 maddesini ihlal ettikleri gerekçesiyle birer yıl hapis cezasına çarptırıldılar<sup>43</sup>. Ardından Şişli Cumhuriyet Savcılığı, Agos gazetesinin 9 Kasım 2007 tarihli sayısında yayımlanan "Akıllı Tahta" başlıklı yazıda "adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs edildiği" gerekçesiyle tekrar dava açtı<sup>44</sup>.

47- Türkiye'de insan hakları savunucularına yönelik damgala ve karalama örneğinin en somut göstergelerinden biri de 8 Haziran 2007'de gerçekleşti. Söz konusu tarihte T.C. Genelkurmay Başkanlığı tarafından yapılan bir açıklamada, insan hakları savunucuları "terörist"miş gibi ifadelendiren ve bu vesileyle hedef gösteren bir açıklama yapıldı. Yapılan açıklamada şunlar denmekteydi:

*"3. Her fırsatta, yurt içinde ve yurt dışında barış, özgürlük ve demokrasi gibi insanlığın yüksek değerlerini, terör örgütüne paravan olarak kullanan kişi ve kuruluşların, bu olayların gerçek yüzlerini görme zamanı artık gelmiştir.*

*(...)*

*5. Ortaya çıkan ve giderek artan terör eylemleri, bu tür düşüncelerin ve bunları dolaylı veya doğrudan destekleyenlerin çarpık düşüncelerinin çok açık bir göstergesi olduğu şüphesizdir.*

*6. Türk Silahlı Kuvvetleri, terörle mücadele konusunda sarsılmaz bir kararlılığa sahiptir ve bu tür saldırılara gereken cevabi vereceği tartışılmaz bir gerçektir.*

*7. Türk Silahlı Kuvvetlerinin beklentisi; bu tür terör olaylarına karşı, yüce Türk milletinin kitlesel karşı koyma refleksini göstermesidir.<sup>45</sup>"*

<sup>40</sup> *Lambda İstanbul'un Kapatılma Girişimi Temel Özgürlükleri Tehlikeye Atıyor!*, New York, 16 Ekim 2007 - İnsan Hakları İzleme Örgütü, <http://hrw.org/turkish/docs/2007/10/16/turkey17108.htm> web sitesinde mevcuttur.

<sup>41</sup> *Lambdaistanbul'un Kapatılma Davasında Son Durum!*, 31/01/2008, <http://www.lambdaistanbul.org/php/main.php?menuID=5&altMenuID=5&icerikID=4502> web sitesinde mevcuttur.

<sup>42</sup> LGBTT Bireylerin İnsan Hakları Raporu, KAOS GL, 2007, s. 108, [http://www.kaosgl.org/resim/InsanHaklari/LGBTT\\_IH\\_Raporu\\_2007.pdf](http://www.kaosgl.org/resim/InsanHaklari/LGBTT_IH_Raporu_2007.pdf) web sitesinde mevcuttur.

<sup>43</sup> *Agos Yazınca Her Şey Suç!*, BİA Haber Merkezi - İstanbul, 11 Ekim 2007, Perşembe, <http://www.bianet.org/bianet/kategori/bianet/102257/agos-yazınca-her-sey-suc> web sitesinde mevcuttur.

<sup>44</sup> *Agos'un 301 Cezasına Tepkisine de "Yargıyı Etkileme" Davası*, BİA Haber Merkezi - İstanbul, 17 Ocak 2008, Perşembe, <http://www.bianet.org/bianet/kategori/bianet/104220/agosun-301-cezasina-tepkisine-de-yargiyi-etkileme-davasi> web sitesinde mevcuttur.

<sup>45</sup> *BASIN AÇIKLAMASI*, 08 HAZİRAN 2007, NO: BA- 13 / 07, Genel Kurmay Başkanlığı, [http://www.tsk.mil.tr/10\\_ARSIV/10\\_1\\_Basin\\_Yayin\\_Faaliyetleri/10\\_1\\_Basin\\_Aciklamalari/2007/BA\\_13.htm](http://www.tsk.mil.tr/10_ARSIV/10_1_Basin_Yayin_Faaliyetleri/10_1_Basin_Aciklamalari/2007/BA_13.htm) web sitesinde mevcuttur.



|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

48- Irkçılığa ve Milliyetçiliğe DurDe! İnisyatifinin 16.01.2008 günü, 19 Ocak 2007 günü öldürülen Hrant Dink'in ölüm yıldönümü nedeniyle Ankara, Konur sokakta açtığı stant aşırı milliyetçi bir grubun saldırısına uğradı. Kalabalık bir grup, küfürler ve tehditler eşliğinde açılan standın çevresindeki afişleri yırtmış, çeşitli sloganlar atarak standı müdahale etmiştir<sup>46</sup>.

49- Avukat Tahir Elçi hakkında açılan bir davada ise Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığının başlattığı inceleme, Adalet Bakanlığının verdiği soruşturma izni, Kütahya Ağır Ceza Mahkemesinin son soruşturma açılmasına dair kararı ve Kütahya Cumhuriyet Başsavcılığının düzenlediği 19.01.2007 tarihli iddianameyle "adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs" suçunu işlediği ve bu suçu düzenleyen 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun (TCK) 288. maddesini ihlal ettiği iddia edilmektedir<sup>47</sup>.

50- Türk Ceza Kanununun 288. Maddesi şu şekildedir:

**Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs**

**Madde 288 - (1) Bir olayla ilgili olarak başlatılan soruşturma veya kovuşturma kesin hükümlerle sonuçlanıncaya kadar savcı, hâkim, mahkeme, bilirkişi veya tanıkları etkilemek amacıyla alenen sözlü veya yazılı beyanda bulunan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.**

**(Metinden çıkartılan fıkra: 29/06/2005-5377 S.K./32.mad)**

51- TCK 288. maddede kapsamı belirsiz, muğlâk "etkilemek amacıyla" ibaresi, "öngörülebilirlik" ilkesine aykırı olduğu gibi, suçun değerlendirilmesini tümüyle uygulayıcının yorumuna bağlı hale getirmektedir. Böylesi muğlâk ibareler, güçlüler için uygulanmayan bu tür yasa maddelerinin, sosyal olarak zayıf veya muhalif kesimleri sindirmeye yönelik keyfi kullanımların aracı olabilir. TCK 288. madde, yargılama süreciyle ilgili her tür düşünce açıklamasının, keyfi bir biçimde cezalandırılmasına olanak sağlamaktadır<sup>48</sup>.

52- Av. Tahir Elçi avukatlık mesleğinin yanı sıra Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Uluslar arası Af Örgütü Türkiye Şubesi ve İnsan Hakları Gündemi Derneği'nin kurucu üyesidir. Av. Tahir Elçi hem ulusal hem de uluslar arası düzeyde tanınmış, saygın bir insan hakları savucusudur. Av. Tahir Elçi hakkında açılan dava yaşam hakkı ile doğrudan ilgili ve Tahir Elçi'nin müdahil olarak katıldığı bir başka dava ile ilgilidir. 21 Kasım 2004 tarihinde Mardin ili Kızıltepe ilçesinde yapılan bir polis operasyonunda baba-oğul Ahmet ve Uğur Kaymaz (12) evlerinin önünde öldürülmüştü. Dört polis memuru hakkında açılan dava "güvenlik" gerekçesi ile Eskişehir Ağır Ceza Mahkemesinde görüldü. Mahkeme 18 Nisan 2007 tarihinde Mehmet Karaca, Yasafettin Acıksöz, Seydi Ahmet Döngel ve Salih Ayaz isimi polis memurları hakkında sadece "*bir emir yerine getirdikleri için*" TCK madde 124 gereğince beraat kararı verdi. Davanın 19 Aralık 2005 tarihli duruşma çıkışında, Adliye Binasının kapısında basın mensuplarına müdahil avukat Tahir Elçi gazetecilerin sorularını yanıtlarken "*bize adil davranılmıyor*" dediği için Eskişehir Ağır Ceza Mahkemesi üyesi yargıçları etkilemeye çalıştığı ileri sürülmektedir.

53- Av. Tahir Elçi, insan hakları savucularının ve hukukçularının da izlediği ve 31.01.2008'de Eskişehir'de görülen duruşmada suçlamayı kabul etmediğini, adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs etmediğini, aksine, adaletsiz yürütülen yargılamanın tarafsız ve adil yapılmasını talep ettiğim için aynı salonda sanık sandalyesinde yargılanmakta olduğunu ifade etmiştir. Av. Tahir Elçi 31.01.2008 günü görülen duruşmada "*ben Kaymazların öldürülmesi ile ilgili dava hakkında açıklamalar yapmış her hangi bir kimse değilim. Öldürülen Uğur ve*

<sup>46</sup> *Önemli ve Acil Çağrı*, Irkçılığa ve Milliyetçiliğe DurDe!, 16.01.2008, [www.durde.org](http://www.durde.org) web sitesinde mevcuttur.

<sup>47</sup> Eskişehir Ağır Ceza Mahkemesi, Dosya No: 2007/122

<sup>48</sup> *Yeni Türk Ceza Yasası'nda Düşünceyi İfade Hürriyeti*, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Birinci Baskı: Ankara, Eylül 2006, s.47-48, <http://www.rightsagenda.org/main.php?id=64> web sitesinde mevcuttur.

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

*Ahmet Kaymaz'ın yasal yakınlarının vekili ve davada katılanlar vekili sıfatıyla davanın taraflarından biriyim. Hukukun ve Avukatlık Yasasının bana verdiği hak ve yetkiler çerçevesinde maktul yakınları olan katılanların hak ve menfaatlerini korumak ve savunmakla görevliyim. Görevim; maddi gerçeğin ortaya çıkması ve adaletin gerçekleşmesine yardımcı olmak ve bu amaçla yaşam hakları ağır bir biçimde kamu görevlileri tarafından ihlal edilmiş müvekkillerimin taleplerinin kabul edilmesi için Mahkemeyi etkilemeye çalışmaktır.” demiştir. Av. Tahir Elçi'nin davası 12 Mart 2008'e ertelenmiştir.*

54- Baba oğul evlerinin önünde sırtlarından vurularak öldürülen Uğur Kaymaz (öldürüldüğü sırada 11 yaşındaydı!) ve Ahmet Kaymaz davasında sanık polislerin hiçbirisi ceza almazken, Avukatları Tahir Elçiye dava açılması, insan hakları savunucularına yönelik baskı, şiddet, yıldırma ve korkutma eylemlerinin bir uzantısı niteliğindedir. Av. Tahir Elçi daha önce de avukatlık görevini yerine getirirken 1993 yılında gözaltına alınmış, işyerinde aramalar yapılmış, dosyalarına el konmuş, gözaltında olduğu sırada işkence, kötü muamele, insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleye veya cezalandırmaya maruz kalmıştır. Av. Tahir Elçi AİHM'e başvurmuş, yapılan başvuruyu inceleyen AİHM söz konusu davada, AİHS'nin işkence ve kötü muameleyi yasaklayan 3. maddesinin hem maddi hem de usul yönünden, özgürlük ve güvenlik hakkıyla ilgili 5/1. maddesinin, özel ve aile yaşamına saygı hakkıyla ilgili 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir<sup>49</sup>.

55- Avukatlık Kanununun 58. ve 59. maddelerine göre avukatlara soruşturma açılması T.C. Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır. T.C. Adalet Bakanlığının insan hakları savunucusu avukatlara özellikle de insan hakları ihlalleriyle ilgili davalardaki görevlerinden dolayı soruşturma izni vermesi, insan hakları savunucularına yönelik baskı, şiddet, yıldırma ve korkutma eylemlerine devlet eliyle destek verildiği anlamını taşımaktadır. Ayrıca, bu tür izinlerin bizzat kendisi adil yargılanmanın etkilenmesi anlamına gelmektedir.

56- İnsan Hakları Derneği Ocak-Haziran 2007 “İfade Özgürlüğü”<sup>50</sup> raporunda, 2006 yılında açılan soruşturma ve davaları da içerecek şekilde, aralarında İHD Eski Genel Başkanı ve şimdiki Genel Başkan Yardımcısı Av. Reyhan Yalçındağ'ın da bulunduğu çok sayıda üye ve yöneticisi hakkında toplam 19 dava veya soruşturma açıldığını duyurdu. İHD aynı zamanda Şanlıurfa ve Batman'da düzenledikleri ortak etkinliklerde iki Mazlum-Der yöneticisi hakkında da dava açıldığını belirtti. İnsan Hakları Gündemi Derneği, İnsan Hakları Derneği Genel Merkeziyle 18.02.2008 tarihinde yaptığı görüşmede bu rakamın arttığını, bazı davaların sonuçlandığı ve ceza kararlarının verildiğini, İHD Mersin Şubesi hakkında da kapatma davası açıldığını belirlemiştir.

57- 09.09.2007 Pazar günü saat 19:30 sularında Avukat Mustafa Rollas gözaltında bulunan iki müvekkiline hukuki yardımda bulunmak için Fuar Asayiş Ekipler Amirliği'ne gitmiştir. Girişteki görevliye kimliği konusunda bilgi vermesine ve geliş nedenini açıklamasına rağmen karakola sokulmamıştır. Binanın önüne gelen Emniyet Müdürü Ayhan Gökdeniz, müvekkillerinin gözaltında olduğu bilgisini doğrulamış, ancak Mustafa Rollas'a müvekkilleriyle görüşemeyeceğini, yalnızca ifade alma işlemine katılabileceğini söylemiştir. Mustafa Rollas uygulamanın yasaya aykırı olduğunu belirterek itiraz etmiştir. “Ben istersem görüşürüm, istersem görüşürülmem” diyen polis amiri, binanın önündeki merdivenlerde duran Mustafa Rollas'ı itekleyerek ve tekme atarak darp etmiş ve çevrede bulunan polislere gözaltına alma talimatı vermiştir. Bundan sonra on kadar polis memuru tarafından kol, sırt ve baş bölgesinden darp edilmeye başlayan Mustafa Rollas, elleri arkadan kelepçelenerek ve başı

<sup>49</sup> AİHM Kararı, Elçi ve Diğerleri v. Türkiye, Başvuru No: 23145/93 ve 25091/94, Strasbourg, 13 Kasım 2003.

<sup>50</sup> İfade Özgürlüğü Raporu, Ocak-Haziran 2007, İHD, <http://www.ihd.org.tr/rapor/IHD%20İfade%20Özgurlugu%20Raporu%20Ocak-Haziran%202007.pdf> web sitesinde mevcuttur.

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

öne eğdirilerek bina içerisine sokulmuştur. Orada bulunan İHD temsilcisi ve müvekkillerinin yakınları da şiddet kullanılarak uzaklaştırılmıştır. Emniyet binasına sokulan avukata yönelik şiddet bina içerisinde de devam etmiştir. Tuvalet önündeki koridorda elleri arkadan kelepçeli bir halde ayakta 1,5 saat kadar bekletilmiş, bu bekleme sırasında da polis memurlarının küfür, hakaret ve sataşmaları devam etmiştir. Mustafa Rollas 1999 yılından bu yana İzmir Barosuna kayıtlı avukat olarak çalışmaktadır. Bu süre içerisinde iki dönem İnsan Hakları Derneği İzmir Şubesi Başkanlığı görevini yapmış ve milletvekili aday adayı olarak “Bin Umut” adayları listesinde yer almış olan Av. Mustafa Rollas İzmir kamuoyu ve Emniyetince de tanınan bir kişidir<sup>51</sup>.

58- T.C. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü, Van Cumhuriyet Savcısı Sezgin Kanmaz’ın 26/06/2007 tarih ve 2007/874 muharebe sayılı yazı ile ihbarı üzerine Avukat Murat TİMUR, Avukat Cüneyt CANIŞ, Avukat Mehmet EKİCİ, Avukat Ergün CANAN, Avukat Kerem AKDOĞAN, Avukat Dinçel ASLAN, Avukat Bekir KAYA, Avukat Bahattin ÖZDEMİR, Avukat Selçuk KOZAĞAÇLI haklarında soruşturma yapılmasına izin vermiştir. Soruşturma açılan avukatlar kamuoyuna “Şemdinli Davası<sup>52</sup>” olarak yansıyan davada müdahiller Metin Korkmaz, Hamide Korkmaz ve Seferi Yılmaz’ın vekilleridir. Avukatlar hakkında müdahiller Metin Korkmaz, Hamide Korkmaz ve Seferi Yılmaz vekilleri sıfatıyla takip ettikleri Van 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 2007/189 esasına kayden görülen kamu davasının (Şemdinli Davası) 13/06/2007 tarihli duruşması sırasında mahkemeye ibraz ettikleri Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 08/05/2007 tarih ve 2007/3792 esas, 2007/3925 karar sayılı bozma ilamına dair yazılı beyanlarını içeren 13/06/2007 tarihli dilekçelerinde “Zaten tek dosyadan tefrik edilmiş davaların birleştirilmesinde sorun bulunmamaktadır. Sorun, yüksek mahkemenin birleşmeden beklentisidir. Birleştirmenin sanık Veysel’in askeri mahkemede yargılanabilmesi için bir imkân olduğu hukuk dışı beklentisi bu ısrara yol açmaktadır.(..) Bu tespiti yüksek mahkemenin rayından çıkarmaya çalıştığı yönde genişletmeye kalkarsanız (...)yüksek mahkemenin tamamen kavrama hatasına düştüğü “Askeri Suç” kavramı üzerinden de değerlendirme yapılmalıdır.(...) Van Cumhuriyet Başsavcılığı (özel yetkili) ya önemli bir ‘meslekte yetersizlik’ sorunu ile karşı karşıyadır; yahut talep ve işlemlerinde hukuku referans kabul etmekten vazgeçmiştir.(...) Talebe özel savcı tayinini, görevi suiistimal derecesine varmış tahliye talebini hukuk dışı buluyor ve adil yargılanma hakkının ihlali kabul ediyoruz.” şeklinde ifade verdikleri için soruşturma izni verilmiştir<sup>53</sup>.

<sup>51</sup> Basına ve Kamuoyuna, İlgi: Mustafa Rollas, Sayı: 2007.09.18.gyk, Çağdaş Hukukçular Derneği Genel Merkezi, 21.09.2007, Ankara, [http://www.cagdashukukculardernegi.org/basin\\_bultenleri/basin\\_bultenleri/genel\\_merkez\\_basin\\_aciklamasi\\_21\\_09\\_2007.html](http://www.cagdashukukculardernegi.org/basin_bultenleri/basin_bultenleri/genel_merkez_basin_aciklamasi_21_09_2007.html) web sitesinde mevcuttur.

<sup>52</sup> Patlamalarla Sarsılan Hakkari, Yüksekova Haber,10/11/2005, BİA (Hakkari), <http://www.bianet.org/2005/11/10/70044.htm>, web sitesinde mevcuttur; Derin Devlet İşbaşında, Yüksekova Haber,10/11/2005, BİA (Hakkari), <http://www.bianet.org/2005/11/10/70078.htm> web sitesinde mevcuttur; Hakkari’de Protestoya Polis Müdahale Etti, BİA Haber Merkezi, 11/11/2005, <http://www.bianet.org/2005/11/11/70089.htm> web sitesinde mevcuttur; Şemdinli’de Halkın Tepkisi Sürüyor, Yüksekova Haber, 11/11/2005, BİA (Hakkari), <http://www.bianet.org/2005/11/11/70091.htm> web sitesinde mevcuttur; Canan: Hakkari Olayları Örtbas Edilebilir, BBC Türkçe, 11/11/2005, BİA (Hakkari), <http://www.bianet.org/2005/11/11/70092.htm> web sitesinde mevcuttur; İşte suçüstü belgeleri, Hilmi Özkök: Ne korurum ne suçlarım, Murat Yetkin, Başbakan kararlı: Yapanlar bedelini öder, Ortak ses: Failler yargıya, ‘Provokasyona gelmeyin’, Hakkâri merkez de karıştı; Radikal Gazetesi, 12 Kasım 2005, <http://www.radikal.com.tr> web sitesinde mevcuttur; Polis, emniyet müdürüne ateş açtı, Neşe Düzel’in CHP Hakkâri ve Mardin milletvekilleri Esat Canan ve Mahmut Duyan’la yaptığı röportaj, Radikal Gazetesi, 21 Kasım 2005, <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=170609> web sitesinde mevcuttur; Şemdinli olaylarındaki çavuşa tahliye, 18 Ocak 2006, CNN Türk, [http://www.cnntrk.com.tr/TURKIYE/haber\\_detay.asp?PID=318&haberID=152468](http://www.cnntrk.com.tr/TURKIYE/haber_detay.asp?PID=318&haberID=152468) web sitesinde mevcuttur.

<sup>53</sup> T.C. Adalet Bakanlığı Cezaişleri Genel Müdürlüğü, Sayı: B.030.CİG.0.00.00.02-110-65-3022-2007, 24.092007.

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

59- Avukat Murat TİMUR, Avukat Cüneyt CANIŞ, Avukat Mehmet EKİCİ, Avukat Ergün CANAN, Avukat Kerem AKDOĞAN, Avukat Dinçel ASLAN, Avukat Bekir KAYA, Avukat Bahattin ÖZDEMİR, Avukat Selçuk KOZAĞAÇLI 13/06/2007 tarihinde verdikleri dilekçede, Yüksek mahkeme kararının hukuka ve usule aykırı, çelişkili ve yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Bu yüzden mahkemenin dava konusunda görevli olduğuna ilişkin hükmün direnilmesini, mahkemenin kendisini görevli kabul etmesi koşuluyla esas hakkında inceleme yetkisi doğan yüksek mahkemenin usul ve esasa ilişkin bozma nedenleri ise eksik, hata ve çelişkilere rağmen zorunlu incelemeler barındırdığından bir kül kabul edilerek uyulmasını vekaleten dilemişlerdir.

60- İstanbul Barosu önceki dönem başkanlarından Avukat Yücel Sayman'a, Agos Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Hrant Dink, Yazı İşleri Müdürü Arat Dink ve Gazete İmtiyaz Sahibi Serkis Seropyan'ın yargılandığı 16 Mayıs 2006 tarihli duruşmada, Kemal Kerinçsiz'e ve avukatlarına sarf ettiği iddia edilen sözlerden ötürü, TCK'nın 125. maddesini ihlal ettiği gerekçesiyle İstanbul Ağır Ceza Mahkemesinde dava açıldı. 7 Şubat 2008 günü İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesindeki duruşmaya, tutuksuz sanık Yücel Sayman ve müşteki Avukat Murat İnan katıldı. Sayman'ı 84 avukatın temsil ettiği duruşmaya, davanın müştekisi Avukat Kemal Kerinçsiz "Ergenekon Terör Örgütü" soruşturması kapsamında tutuklu bulunduğu için katılamadı<sup>54</sup>.

61- Avukat Kemal Kerinçsiz Türkiye'deki pek çok aydın ve yazara TCK 301'den dava açılması için aktif rol oynamıştır. Avukat Kemal Kerinçsiz "Büyük Hukukçular Birliği"nin başkanıdır. Son olarak "Ergenekon Terör Örgütü" soruşturması kapsamında emekli Tuğgeneral Veli Küçük, Kuvayı Milliye Derneği Başkanı Emekli Kurmay Albay Mehmet Fikri Karadağ, Susurluk Davası hükümlüsü Sami Hoştan, Avukat Kemal Kerinçsiz, Türk Ortodoks Patrikhanesi Sözcüsü Sevgi Erenerol'un da aralarında bulunduğu sekiz kişi "halkı silahlı isyana teşvik ve örgüt üyeliği" suçlamasıyla tutuklanmıştı<sup>55</sup>. Radikal Gazetesindeki iddialara göre, Nobel ödüllü yazar Orhan Pamuk'u öldürmek için çete için Glock marka bir tabanca ve iki milyon YTL aranıyordu. Çete ünlü isimlere suikastlar yaparak Türkiye'yi darbe ortamına sürüklemek istiyordu. Darbenin planlanan tarihiyse 2009'du. Ankara'da Sıhhiye Otoparkı'nda bulunan 700 kiloluk patlayıcı dolu minibüs çeteye aitti. Çete panik yaratmak için üç bombalı minibüsün İstanbul'da dolaştığı iddialarını yaymıştı<sup>56</sup>.

62- Prof. Dr. Mustafa Erdoğan hakkında T.C. Şişli Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusu yapılmıştır<sup>57</sup>. İHGD Prof. Dr. Mustafa Erdoğan'ın avukatıyla yaptığı görüşmede suç duyurusunun Arat Dink ve Serkis Seropya'nın Türk Ceza Yasasının 301.maddesine muhalefet suçundan 2006/1208, 2007/1106 sayılı karar ile 11/10/2007 tarihinde cezalandırmalarına ilişkin kararlar ilgili olarak, Prof. Dr. Mustafa Erdoğan'ın Star

<sup>54</sup> Kerinçsiz'ciler Şikayet Edince Yücel Sayman'a Dava, BİA Haber Merkezi – İstanbul,03 Eylül 2007, Pazartesi, <http://www.bianet.org/bianet/kategori/bianet/101539/kerincsizciler-sikayet-edince-yucel-saymana-dava> web sitesinde mevcuttur; Yücel Sayman'a Dava, Toplumsal Hukuk, 7 Ocak 2008, [http://www.toplumsal hukuk.org/yazi\\_oku.asp?sayfa\\_no=121&b=yucel\\_saymana\\_dava#acağiz](http://www.toplumsal hukuk.org/yazi_oku.asp?sayfa_no=121&b=yucel_saymana_dava#acağiz) web sitesinde mevcuttur; Yücel Sayman'dan 'Alçaklar' savunması, NTV-MSNBC VE AJANSLAR, 07 Şubat 2008 Perşembe, <http://www.ntvmsnbc.com/news/434863.asp> web sitesinde mevcuttur.

<sup>55</sup> Erdoğan: Ergenekon için gerekeni yaparız, NTV-MSNBC VE AJANSLAR, 19 Şubat 2008 Salı, <http://www.ntvmsnbc.com/news/436280.asp> web sitesinde mevcuttur.

<sup>56</sup> İşte Ergenekon, Radikal Gazetesi, 25.01.2008, <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=245502> web sitesinde mevcuttur.

<sup>57</sup> T.C. Şişli 2. Asliye Ceza Mahkemesi, Muh.No:2003, Suç Duyurusu ve Şikayet, Şişli Cumhuriyet Başsavcılığı'na, Hakkı Yalçınkaya, Şişli 2. Asliye Ceza Hakimisi; Şişli Cumhuriyet Başsavcılığı'na 22.01.2008, Dosya No: 2008/535 Haz. Müşteki: Hakkı Yalçınkaya.



|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

Gazetesinde 08.11.2007 tarihinde yayınlanan makalesinden<sup>58</sup> dolayı yapıldığını öğrenmiştir. Suç duyurusunu yapan kişi, Arat Dink ve Serkis Seropya'n hakkında açılan davanın hakimi Hakkı Yalçınkaya (Şişli 2. Asliye Ceza Hakimi)'dir. Prof. Dr. Mustafa Erdoğan Star gazetesindeki yazısında kararı ve TCK 301. Maddeyi eleştirmiştir. Şişli 2. Asliye Ceza Hakimi Hakkı Yalçınkaya, Prof. Dr. Mustafa Erdoğan'ı Mahkemeye Hakaret (5237 sayılı TCK 125. Madde) ve Yargı Görevini Yapanı Etkilemekle (5237 sayılı TCK 277. Madde) suçlamıştır. Prof. Dr. Mustafa Erdoğan Anayasa Hukuku konusunda uzman ve saygın bir akademisyen ve köşe yazarıdır. Türkiye insan haklarının korunması ve yaygınlaştırılması amacıyla yıllardır mücadele etmektedir. Bu konuda çok sayıda yazılmış eseri bulunmaktadır. Özellikle ifade özgürlüğü sağlanması için pek çok çalışma yapmıştır. Prof. Dr. Mustafa Erdoğan aynı zamanda Liberal Düşünce topluluğunun bir üyesidir.

63- Prof. Dr. Mustafa Erdoğan hakkında suç duyurusunda bulunan hâkim suç duyurusu için yazıdaki şu cümleleri gerekçe göstermiştir: *“bu karar hukuki muhakemenin gereklerini yansıtmaktan çok, biraz politik bir bildiriye biraz da amatör bir tarih ödevini andırıyor. Kararda neler yok ki: Birinci Dünya Savaşının tarihi, ASALA eylemleri, Rus işgali, hatta, PKK'da ‘Ermeni kökenli’ teröristlerin bulunduğu... (...)bu bir ‘vatana ihanet’ davası değildir. Ama bu ifade, mahkemenin ‘sanıklar’ı peşinen vatana ihanetten suçlu bulduğunu ele vermektedir ki bu daha da büyük bir skandaldır. (...)Hem şu ‘eylemsel tehdit riski’ de ne demektir? Bu sözün Türkçe bakımından anlamsızlığı bir yana, sayın yargıca hukukta neolojizm tutkusunun tehlikeli olduğunu hatırlatmak isterim. (...)Zihniyetler kolay değişmediğine göre, demek ki 301’le daha çok işimiz var.”* Bu cümleler yazıda farklı paragraflarda yer almaktadır. Suç duyurusunda hepsi bir paragrafmış gibi aktarılmış, cümleler seçilerek suç duyurusunda bulunan kişinin kendi ifadeleriyle birleştirilmiştir. Suç duyurusunda buluna hâkim, Hürriyet Gazetesinde 30 Aralık 2007 günü yayınlanan ve Arat Dink ve Serkis Seropya'n hakkındaki davayla alakası olmayan bir başka haberi delil olarak göstermiştir. Haberde Ermenistan Meclisinin soykırım için Türkiye'ye 14,5 milyar dolar “soykırım” faturası çıkarttığı yazmaktadır<sup>59</sup>.

64- 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 277. maddesi şöyledir:

**Yargı Görevi Yapanı Etkileme**

**Madde 277 - (1)** Bir davanın taraflarından birinin veya bir kaçının veya sanıkların veya davaya katılanların, mağdurların leh veya aleyhinde, yargı görevi yapanlara emir veren veya baskı yapan veya nüfuz icra eden veya her ne suretle olursa olsun adı geçenleri hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs eden kimseye iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir. Teşebbüs iltimas derecesini geçmediği takdirde verilecek ceza altı aydan iki yıla kadardır.

65- “Her ne suretle olursa olsun” ifadesi cezalandırma alanını genişletmekte, yargıya olağanüstü bir dokunulmazlık sağlamayı amaçlamaktadır. Bu ifade yargı faaliyetleriyle ilgili her tür açıklamanın cezalandırılmasına imkân verecek niteliktedir. “Her ne suretle olursa olsun adı geçenleri hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs eden” ifadesi çıkarılmalıdır. Zira bu ibare, yargıya temas eden çok geniş bir alanı, mayınlı tarlaya dönüştürmekte, dava hakkında görüş belirtmek, haber yapmak dahi madde kapsamına dâhil edilebilir hale gelmektedir. Oysa yargının eleştirilemez bir konumda olduğu ve asla hata yapmayacağı düşünülemeyeceği gibi yargı kararları eleştirilemez ve mutlak da değildir. Kuvvetler ayrılığı ilkesi, esas itibarıyla, yasama ve yürütmenin yargı üzerinde baskı uygulamasını engellemeye ve bağımsız yargıyı oluşturmaya yöneliktir. Başka bir deyişle, bu kuvvetler dışında,

<sup>58</sup> 301 Zihniyeti, Mustafa Erdoğan, Star Gazetesi, 08.11.2007, <http://www.stargazete.com/index.asp?haberID=36056> web sitesinde mevcuttur.

<sup>59</sup> 301'i at Sevr'i getir, Hürriyet Gazetesi, 30.12.2007, <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=7941906&tarih=2007-12-30>

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

kamuoyunun demokratik eleştiri hakkını kullanmasına engel olacak dokunulmaz bir alan yaratmaya yönelik bir ilke değildir. Öte yandan, yargı mensuplarının meslek etiği gereği bu tür etkilere kapalı kalma yeteneğine haiz olması zorunluluğu bulunmaktadır.<sup>60</sup>

66- İşkenceye Karşı Dünya Örgütü (OMCT) ve Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu (FIDH) tarafından ortak yürütülen İnsan Hakları Savunucularının Korunması için Gözlem programı İnsan Hakları Derneği (İHD) tarafından İHD Adana Şube Başkanı Ethem Açıkalin'in keyfi tutuklandığı konusunda bilgilendirildi. 23 Ocak 2008 tarihinde edinilen bilgilere göre; Ethem Açıkalin Adana'da tutuklandı ve "yasa dışı örgüte üye olmak" (5327 sayılı TCK'nın 220/6 Maddesi yollamasıyla TCK 314. Madde) ve "yasa dışı örgüt propagandası yapmak" (3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası 7/2 Maddesi) ile suçlanıyor. Bu suçlamalar Ethem Açıkalin'in Adana Haklar ve Özgürlükler Cephesi tarafından düzenlenen basın açıklamasına katılmasıyla ilgilidir. 17 Aralık 2007 tarihindeki basın açıklaması, anlatılanlara göre Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (DHKP-C) üyesi, Kevser Mızrak'ın 10 Aralık 2007 tarihinde Ankara'da öldürülmesini kınamak için düzenlendi. Kevser Mızrak'ın güvenlik güçleri tarafından öldürüldüğü iddia edildi. Basın açıklamasında okunan metin yargısız infazları kınıyor ve güvenlik güçlerini bu tarz insan hakları ihlallerini önlemeye çağırıyordu. Gözlem programı tarafından yapılan açıklamada "*Ethem Açıkalin'in salt insan hakları aktivitelerine yaptırım uygulamayı amaçlıyor gözükken keyfi tutuklamasıyla ilgili en derin kaygıları ifade eder.*" dendi.<sup>61</sup>

67- Avukat Aysun Koç, Avukat Ail Deman Gürel, Avukat Aysun Solakoğlu Ağaoğlu, Avukat Kamil Ağaoğlu hakkında İzmir Cumhuriyet Başsavcılığının 2007/96124 soruşturma numarası ile soruşturma başlatılmıştır. Soruşturma 12.01.2007 tarihli tamamı müştekilerce imzalanmış "TUTANAK" başlıklı belgeye dayanmaktadır. Söz konusu "TUTANAK" Avukat Aysun Koç, Avukat Ail Deman Gürel, Avukat Aysun Solakoğlu Ağaoğlu, Avukat Kamil Ağaoğlu'nun 12.01.2007 tarihinde İzmir 2 Nolu F Tipi Cezaevine yaptıkları görüşmelerden dolayı tutulmuştur. Avukatlar aldıkları şikayet mektubu üzerine Cezaevinde bulunan Zeynel Abid Uşar ve Ayhan Uşar ile görüşmeye gitmişlerdir. Zeynel Abid Uşar ve Ayhan Uşar cezaevinde işkence ve kötü muameleye maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Cezaevi personeli görüşmelerden sonra avukatların evraklarını zorla okumak istemiş, fiziki arama yapmak istemiş, avukatların cezaevinden ayrılmalarını zor kullanarak engellemeye çalışmışlardır. "TUTANAK"tan anlaşıldığına göre, cezaevi personeli yetkileri olmadığı halde avukatların görüşmelerini dinlemiştir.

68- Avukat Orhan Kemal Cengiz uzun yıllardır hem ulusal hem de uluslar arası düzeyde insan haklarının korunması ve yaygınlaştırılması için çabalayan bir insan hakları savucusu ve köşe yazarıdır. Av. Orhan Kemal Cengiz İzmir Barosu İnsan Hakları Merkezinin bir dönem müdürlüğünü yapmış, İzmir Barosunun eski İşkenceyi Önleme Grubunun kurulmasında aktif rol oynamıştır. Av. Orhan Kemal Cengiz aynı zamanda Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesinin bir üyesi ve İnsan Hakları Gündemi Derneği'nin başkanıdır. Av. Orhan Kemal Cengiz kendisine gelen bir ihbar mektubunun ardından çeşitli şekillerde tehditler almaya başlamış ve yerel basın kuruluşları tarafından hedef gösterilmiştir. Konuyla ilgili olarak 08.02.2008 tarihinde Ankara Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunan Avukat Cengiz'e yönelik tehditler dosyanın etrafında dolaşan karanlık ilişkiler ağı tarafından halen sürmektedir.

<sup>60</sup> *Yeni Türk Ceza Yasası'nda Düşünceyi İfade Hürriyeti*, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Birinci Baskı: Ankara, Eylül 2006, s.42-43, <http://www.rightsagenda.org/main.php?id=64> web sitesinde mevcuttur.

<sup>61</sup> *İnsan Hakları Savunucularının Korunması için GÖZLEM*, TUR 001/0108/OBS 011, Keyfi tutuklama/Adli tatbikat, Türkiye, 28 Ocak 2008, <http://www.ihd.org.tr> web sitesinde mevcuttur.

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

69- 18 Nisan 2007 tarihinde Malatya’da bulunan Zirve Yayıncılık ofisinde, Alman vatandaşı Tilman Geske, Necati Aydın ve Uğur Yüksel boğazları kesilmek suretiyle öldürülmüştür. Olayın zanlısı olarak yakalanıp tutuklanan 5 sanığa ilişkin dava Malatya 3. Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülmeye devam etmektedir. Mağdurlar Türkiye’nin değişik yerlerinde görev yapan insan hakları savunucusu avukatlar tarafından temsil edilmektedir. Bu avukatlar arasında yer alan ve uzun yıllardan beri Türkiye Protestanlarına hukuki danışmanlık yapan insan hakları savunucusu Avukat Orhan Kemal Cengiz, dava ile ilgili ön hazırlıkların yapılması ve bu hukuk ekibinin oluşturulması konusunda etkin bir rol oynamıştır.

70- Olaylar, Kasım 2007 tarihinde Avukat Orhan Kemal Cengiz’in “Ali Aslan” imzalı bir ihbar mektubu almasıyla başlamıştır. Malatya Cumhuriyet Savcılığına gönderilerek yargıya intikal ettirilen mektupta, üst düzey jandarma görevlileri, bir akademisyen ve bir siyasi partinin yöneticisi söz konusu cinayeti azmettirmekle suçlanmaktadır. Bu mektubun hemen ardından ilk duruşmanın gerçekleştiği tarihlerde Malatya’daki yerel gazetelerde, İhlas Haber Ajansı kaynaklı yayımlanan bir haber, dava dosyasının etrafındaki karanlık ilişkileri ortaya koymuştur. Söz konusu haberde mağdurların haklarını savunmak için mahkeme sürecine dâhil olan avukatlar, adeta birer suçlu gibi sunulmuş ve davaya ait çok sayıda “detay” bilgiye yer verilmiştir. Bu detay bilgilerin bazıları, avukatların telefonları dinlenmeden ve elektronik yazışmaları izlenmeden elde edilmesi mümkün olmayan bilgilerdir.

71- Av. Orhan Kemal Cengiz’e gönderilen mektuplardaki aşırı abartılı komplocu söylem Malatya Katliamı ile ilgili gerçekleri geçersizleştirip/değersizleştirilme amacıyla hazırlanmış izlenimi vermektedir. Av. Orhan Kemal Cengiz adeta şeytanlaştırılarak hedef gösterilmekte ve ciddi bir kafa karışıklığı yaratılmaya çalışılmaktadır. Bu tipik dezenformasyonun en somut göstergelerinden biri de, Varol Bülent Aral adlı kişinin gazetelere verdiği demeçlerdir. Malatya Katliamının sanığı Emre Günaydın’ı misyonerlere karşı eylem yapması için cesaretlendirdiği öne sürülen ve katliamdan 2 ay önce Adıyaman’da kalaşnikofla gezerken tutuklanan Varol Bülent Aral olduğunu iddia eden kişi İstanbul’da gazeteleri dolaşarak, katliamı **Gladio'nun** lideri olmakla suçladığı Av. Orhan Kemal Cengiz’in azmettirdiğini öne sürmüştür<sup>62</sup>. İnsan hakları örgütleri 15.02.2008’de yaptıkları ortak bir açıklamayla, yetkilileri Av. Orhan Kemal Cengiz’e yönelik tehditleri önlemeye, yaşam hakkı ve özgürlüklerini korumaya ve tehditlerde bulunan(lar)ın yargı huzuruna çıkarılmalarını sağlamaya davet etmiştir.<sup>63</sup>

72- Av. Orhan Kemal Cengiz yine “Ali Alsan” imzalı ikinci bir mektup daha almıştır. Ancak ikinci mektup sözde destek amaçlı hazırlanmıştır. Ardında dava dosyasında adı geçen Varol Bülent Aral isimli (ya da kendini öyle tanıtan) şahıs Av. Orhan Kemal Cengiz’i cep telefonundan arayarak, Adıyaman’a davet etmiştir. Av. Orhan Kemal Cengiz söz konusu “haber”, “hakkındaki suç duyurusu” ve şahsına gönderilen “Ali Aslan” imzalı mektupların, aynı kişi ve kişilerce hazırlandığını, doğrudan şahsını hedef aldığını ve hedef gösterdiğini ve bu nedenle de, yaşamına ilişkin somut bir tehdidin söz konusu olduğunu düşüncesindedir. Uluslararası Af Örgütü Av. Orhan Kemal Cengiz’le yaptığı görüşme sonrasında 13.02.2008 tarihinde bir acil eylem çağrısı yayınlamıştır<sup>64</sup>. İHGD Orhan Kemal Cengiz’in yaptığı suç duyurusunun hemen arkasından katliamda ölen Tilman Geske’nin halen Malatya’da yaşayan

<sup>62</sup> *Malatya Zirve Yayınevi Davasında Kaygı Verici Gelişmeler, Uluslararası takip!*, Milliyet Gazetesi , 19.02.2008 <http://www.milliyet.com/2008/02/19/guncel/axgun02.html> web sitesinde mevcuttur.

<sup>63</sup> *İnsan Hakları Savunucusu Avukat Orhan Kemal Cengiz’in Yaşamı Tehdit Altında!*, Ortak Basın Açıklaması, 15.02.2008, Helsinki Yurttaşlar Derneği , İnsan Hakları Derneği, MAZLUMDER.

<sup>64</sup> *UAÖ 40/08 Güvenlik Kaygısı: TÜRKİYE Orhan Kemal Cengiz (m), Avukat, insan hakları savunucusu ve köşe yazarı*, KAMUSAL UAÖ Index: EUR 44/002/2008, 13 Şubat 2008, [http://www.amnesty.org/en/alfresco\\_asset/271c8956-db15-11dc-b4a6-0fa73a85cd41/eur440022008eng.html](http://www.amnesty.org/en/alfresco_asset/271c8956-db15-11dc-b4a6-0fa73a85cd41/eur440022008eng.html) web sitesinde mevcuttur.



|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

eşine koruma verildiğini öğrenmiştir. Orhan Kemal Cengiz'e, 27.02.2008 saat 15:00 itibariyle 24 saat yakın koruma verilmiştir.

73- İnsan Hakları Derneği(İHD) 03.03.2008 tarihinde yaptığı açıklamada, önceki dönem İHD Bingöl Şube Başkanı ve halen İHD MYK üyesi olan Rıdvan Kızgın'nın aldığı hapis cezasının Yargıtay tarafından onaylandığını belirtti. Yapılan açıklamaya göre Rıdvan Kızgın, 2003 yılında Bingöl'de 5 köylünün kimliği belirsiz şahıslarca öldürülmesiyle ilgili oluşturulan insan hakları heyetinin yürüttüğü çalışma nedeniyle 2 yıl 6 ay hapis cezasına maruz kaldı.<sup>65</sup>

#### **F- Ulusal ve Uluslararası Mevzuatta İnsan Hakları Savucularının Korunması**

74- İnsan haklarının özellikle de adli merciler önünde savunulup korunmasında insan hakları hukukçularının ve avukatlarının büyük bir önemi vardır. 02.05.2001'de değişikliğe uğramış olan haliyle Avukatlık Kanununun 57. maddesi şu şekildedir:

##### **Avukata Karşı İşlenen Suçlar:**

**Madde 57 - Görev Sırasında veya yaptığı görevden dolayı avukata karşı işlenen suçlar hakkında, bu suçların hakimlere karşı işlenmesine ilişkin hükümler uygulanır.**

75- Avukatlık Kanununun 76. maddesi ise şu şekildedir:

##### **Baroların Kuruluş ve Nitelikleri:**

###### **Madde 76-**

(Değişik: 02.05.2001 - 4667/46. mad.) Barolar; avukatlık mesleğini geliştirmek, meslek mensuplarının birbirleri ve iş sahipleri ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni sağlamak; meslek düzenini, ahlakını, saygınlığını, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını savunmak ve korumak, avukatların ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tüm çalışmalarını yürüten, tüzel kişiliği bulunan, çalışmalarını demokratik ilkelere göre sürdüren kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır.

(Değişik: (18.06.1997 - 4276/3. mad.) Barolar, kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunamazlar.

(Değişik: 02.05.2001 - 4667/46. mad.) Protokolde barolar, İl Cumhuriyet Başsavcısının yanında yer alır.

76- Avukatlık Kanununun 58. ve 59. maddeleri avukatlara yatıkları görevlerden dolayı bir koruma sağlamaktadır:

##### **Soruşturmaya Yetkili Cumhuriyet Savcısı:**

**Madde 58 - (Değişik fıkra: 02/05/2001 - 4667/37. md.)** Avukatların avukatlık veya Türkiye Barolar Birliği ya da baroların organlarındaki görevlerinden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlardan dolayı haklarında soruşturma, Adalet Bakanlığının vereceği izin üzerine, suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısı tarafından yapılır. Avukat yazıhaneleri ve konutları ancak mahkeme kararı ile ve kararda belirtilen olayla ilgili olarak Cumhuriyet savcısı denetiminde ve baro temsilcisinin katılımı ile aranabilir. Ağır cezayı gerektiren suçüstü halleri dışında avukatın üzeri aranmaz.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun duruşmanın inzibatına ilişkin hükümleri sakıdır. Şu kadar ki, bu hükümlere göre avukatlar tutuklanamayacağı gibi, haklarında hafif hapis veya hafif para cezası da verilemez.

##### **Kovuşturma İzni, Son Soruşturmanın Açılması Kararı Ve Duruşmanın Yapılacağı Mahkeme :**

**Madde 59 - 58 inci maddeye göre yapılan soruşturmaya ait dosya Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne tevdi olunur. İnceleme sonunda kovuşturma yapılması gerekli görüldüğü takdirde dosya, suçun işlendiği yer ağır ceza mahkemesine en yakın bulunan ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet Savcılığına gönderilir.**

Cumhuriyet Savcısı beş gün içinde, iddianamesini düzenliyerek dosyayı son soruşturmanın açılmasına veya açılmasına yer olmadığına karar verilmek üzere ağır ceza mahkemesine verir.

İddianamenin bir örneği, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun hükümleri uyarınca, hakkında kovuşturma yapılan avukata tebliğ olunur. Bu tebliğ üzerine avukat, kanunda yazılı süre içinde bazı delillerin toplanmasını ister veya kabule değer bir istemde bulunursa nazara alınır, gerekirse soruşturma başkan tarafından derinleştirilir.

<sup>65</sup> Basına ve Kamuoyuna, İHD, 03.03.2008, <http://www.ihd.org.tr/basin/bas20080303a.htm> web sitesinde mevcuttur.

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

**Haklarında son soruşturmanın açılmasına karar verilen avukatların duruşmaları, suçun işlendiği yer ağır ceza mahkemesinde yapılır. (Ek cümle: 02/05/2001 - 4667/38. md.)** Durum avukatın kayıtlı olduğu baroya bildirilir.

77- Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un konuyla ilgili 59. maddesi hükümlülerin *Avukat ve noterle görüşme hakkı*' nı düzenlemektedir:

“(…)  
(2) Avukat ve noter ile görüşme, meslek kimliklerinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak güvenlik nedeniyle görülebileceği bir biçimde yapılır.  
(…)  
(4) (Değişik: 25/5/2005-5351/5 md.) Avukatların savunmaya ilişkin belgeleri, dosyaları ve müvekkilleri ile yaptıkları konuşmaların kayıtları incelemeye tâbi tutulamaz. Ancak, 5237 sayılı Kanununun 220 nci, İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü ve Beşinci Bölümlerinde yer alan suçlardan mahkûm olan hükümlülerin avukatları ile ilişkisi; konusu suç teşkil eden fiilleri işlediğine, infaz kurumunun güvenliğini tehlikeye düşürdüğüne, terör örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının örgütsel amaç haberleşmelerine aracılık ettiğine ilişkin bulgu veya belge elde edilmesi halinde, Cumhuriyet Başsavcılığının istemi ve infaz hâkiminin kararıyla, bir görevli görüşmede hazır bulundurulabileceği gibi bu kişilerin avukatlarına verdiği veya avukatlarınca bu kişilere verilen belgeler infaz hâkimince incelenebilir. İnfaz hâkimi belgenin kısmen veya tamamen verilmesine veya verilmemesine karar verir. Bu karara karşı ilgililer, 4675 sayılı Kanuna göre itiraz edebilirler.  
(…)”

78- Türkiye, BM İkiz Sözleşmeleri ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi dâhil olmak üzere uluslararası düzeyde pek çok insan hakları sözleşmesi onaylamış ve uygulayacağına söz vermiştir. Ayrıca T.C. Anayasasının 90. Maddesi şu şekildedir:

**D. Milletlerarası andlaşmaları uygun bulma**  
Madde 90 – Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.  
Ekonomik, ticari veya teknik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan andlaşmalar, Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getirmemek, kişi hallerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla, yayımlanma ile yürürlüğe konabilir. Bu takdirde bu andlaşmalar, yayımlarından başlayarak iki ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur.  
Milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama andlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticari, teknik veya idari andlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunluğu yoktur; ancak, bu fıkra göre yapılan ekonomik, ticari veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren andlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.  
Türk kanunlarına değişiklik getiren her türlü andlaşmaların yapılmasında birinci fıkra hükmü uygulanır.  
Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek cümle: 7/5/2004-5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.

79- 27 Ağustos - 7 Eylül 1990 tarihleri arasında Havana'da toplanan Suçların Önlenmesi ve Suçluların Islahı üzerine Sekizinci Birleşmiş Milletler Konferansında kabul edilen “**BM Avukatların Rolüne dair Temel Prensipler (Havana Kuralları)**” şunları söylemektedir:

#### Avukatlık Faaliyetinin Güvenceleri

**Madde 16.** Hükümetler avukatların a) hiç bir baskı, engelleme, taciz veya yolsuz bir müdahaleyle karşılaşmadan her türlü mesleki faaliyeti yerine getirmelerini; b) yurt içinde ve yurt dışında serbestçe seyahat etmelerini ve müvekkilleriyle görüşebilmelerini; ve c) kabul görmüş mesleki ahlak kurallarına, görevlerine, standartlarına uygun faaliyette buldukları için kovuşturma veya idari, ekonomik veya başka tür yaptırımla sıkıntı çekmemelerini veya tehditle karşılaşmamalarını sağlar.

(…)

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

**Madde 20.** Avukatlar, bir mahkeme, yargı yeri veya hukuki ya da idari bir makam önünde mesleki nedenlerle buldukları sırada veya konuyla ilgili yazılı veya sözlü taleplerinde yaptıkları beyanlardan ötürü hukuki ve cezai muafiyetten yararlanır.

#### İfade ve Örgütlenme Özgürlüğü

**Madde 23.** Avukatlar, diğer vatandaşlar gibi ifade, inanç, örgütlenme ve toplanma özgürlüğüne sahiptir. Avukatlar özellikle, hukukla, adalet sistemiyle ve insan haklarının geliştirilmesi ve korunması ile ilgili konularda kamusal tartışmalara katılma, ve yasal faaliyetleri veya yasal bir örgüte mensup olmaları nedeniyle mesleki kısıtlamalara maruz kalmaksızın, yerel, ulusal veya uluslararası örgütler kurma veya bunlara mensup olma ve bunların toplantılarına katılma hakkına sahiptir. Avukatlar bu hakları kullanırlarken, her zaman hukuka ve hukuk mesleğinin kabul görmüş standartlarına ve mesleki ahlak kurallarına uygun davranırlar.

80- AİHM, Elçi ve Diğerleri v. Türkiye kararında şunları söylemektedir:

*“Mahkeme, adaletin hüküm sürmesi ve hukukun üstünlüğünün sağlanabilmesi için avukatlık mesleğinin önemli rolüne vurgu yapmaktadır. Avukatların hiçbir engellemeye maruz kalmadan mesleklerini icra etme özgürlükleri, demokratik toplumun önemli bir parçası olup Sözleşme'nin özellikle adil yargılanma ve kişi güvenliği haklarıyla beraber diğer düzenlemelerinin de etkin bir şekilde uygulanmaları için önemlidir. Bu meslek mensuplarına karşı yapılacak baskı veya tacizler, Sözleşme sisteminin özüne yapılmış saldırılardır. Bu yüzden, her ne şekilde olursa olsun baskı iddiaları ama özellikle avukatların geniş ölçekli tutuklanmaları ve gözaltına alınmaları ve bürolarının aranmaları, Mahkeme tarafından oldukça sıkı bir incelemeye tutulacaktır<sup>66</sup>.”*

81- BM İnsan Hakları Savucuları Bildirgesi ise açık bir şekilde şunları ifade etmektedir:

#### Madde 9:

1-İnsan hakları ve temel özgürlüklerin kullanılmasında, bu bildirmede amaçlanan insan haklarının korunması ve geliştirilmesinde bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte herkesin, bu hakların ihlal edildiği durumlarda başvuru yapma olanağından etkin bir biçimde faydalanmaya ve korumadan yararlanmaya hakkı vardır.

2- Bu amaçla, hakları ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin, kişisel olarak veya yasa tarafından izin verilen temsilcileri aracılığıyla şikayette bulunma ve hukuksal bir otorite önünde veya yasayla kurulan bağımsız, yansız ya da yetkili tüm diğer otoriteler önünde kamuya açık mahkemede şikayetini inceletme ve bu hakları ve özgürlükleri ihlal edildiğinde, yasalar uyarınca bu otoritelerden tazminat dahil olmak üzere zarar-zıyanın telafisini öngören bir karar alma ve aynı zamanda makul bir sürede kararın ve yargı kararının uygulamasına hakkı vardır.

3- Yine bu amaçla herkesin, bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte, özellikle:

a) İnsan haklarının ve temel özgürlüklerin ihlali konusunda, şikayet üzerine makul sürede karar vermesi gereken, ulusal olarak yetkili kılınan adli, idari veya yasama otoritelerine veya Devletin hukuksal sistemine uygun olarak kurulan yetkili tüm diğer otoritelere dilekçe veya diğer uygun yöntemlerle başvurarak devlet görevlileri ve organlarının politika ve eylemlerini şikayet etme;

b) Ulusal yasalar ile uygulanabilir uluslararası yükümlülük ve taahhütlerin uygunluğu üzerine kanaat oluşturma amacıyla, duruşmalarda, kovuşturmalarda ve kamu davalarında hazır bulunma.

c) İnsan hakları ve temel özgürlüklerin savunulması için nitelikli ve profesyonel bir hukuksal yardım veya uygun olan tüm diğer tavsiye ve yardımları sunma ve sağlama hakkı vardır.

4- Yine bu amaçla ve uygulanabilir uluslararası prosedür ve belgelere uygun olarak herkesin, bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte, insan hakları ve temel özgürlüklerle ilgili raporları almak ve incelemek için, genel veya özel yetkisi olan uluslararası organlara ulaşma ve bu organlarla hiçbir sınırlama olmaksızın iletişim kurma hakkı vardır.

5- Kendi yargı alanında bulunan tüm topraklarda, insan hakları ve temel özgürlükler ihlalinin var olduğuna inanmak için nedenler bulunduğu devletin süratli ve yansız bir soruşturma sürdürmesi veya olayın aydınlığa kavuşması için dava açılmasını dikkatle izlemesi gerekir.

<sup>66</sup> AİHM Kararı, Elçi ve Diğerleri v. Türkiye, Başvuru No: 23145/93 ve 25091/94, Strasbourg, 13 Kasım 2003, para. 669.

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

**Madde 10:** Hiç kimse edimde bulunarak veya gerektiği durumlarda müdahaleden kaçınarak insan haklarının ve temel özgürlüklerin ihlaline katılamaz; kimse bu hak ve özgürlüklerin ihlalini reddettiği için cezalandırılmaz ve tedirgin edilemez.

**Madde 12:**

1- Herkesin, bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte, insan hakları ve temel özgürlüklerin ihlaline karşı mücadele etmek için barışçıl etkinliklere katılmaya hakkı vardır.

2- Devlet, bu bildirmede amaçlanan hakların meşru kullanımı çerçevesinde şiddet, tehdit, mi-silleme eylemi, fiili veya hukuksal ayrımcılık, baskı veya diğer keyfi hareketlere karşı, bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte hareket eden tüm kişilerin yetkili otoritelerce korunması için gerekli tüm önlemlerin alınmasını dikkatle izler.

Bu bakımdan, herkes, bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte, barışçı yollarla, insan haklarının ve temel özgürlüklerin ihlaline neden olan, ve devletin ihmali olan durumlar da dahil olmak üzere, devlete isnat edilebilen etkinlik ve eylemlerle birlikte başka grup ve bireylerce işlenmiş insan hakları ve temel özgürlüklerin kullanılmasıyla ilgili şiddet eylemlerine karşı tepki gösterdiğinde, ulusal yasalarca etkin biçimde korunmaya hakkı vardır.

82- İnsan Hakları Savunucularını Koruma ve Etkinliklerini Desteklemeye yönelik Avrupa Konseyi Çalışmaları üzerine Bakanlar Komitesi'nin Bildirgesinde<sup>67</sup>, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi;

**2. Bütün üye ülkeleri:**

i. Uluslararası standartlara uygun bir yasal zeminde, insan hakları savunucularının çalışmaları için elverişli; birey, grup ve kuruluşların etkinliklerini özgürce sürdürebilecekleri, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde belirtilenler dışında hiçbir kısıtlama olmaksızın, insan hakları ve temel hürriyetlerin korunması için çalışabilecekleri bir ortam yaratmaya;

ii. İnsan hakları savunucularına saygı, koruma, destek ve çalışmalarına gerekli saygıyı sağlamak için etkili önlemler almaya;

iii. Yargı sistemlerini güçlendirmeye; ve hak ve hürriyetleri ihlal edilenler için etkili hukuki çareler bulunduğuna emin olmaya;

iv. İnsan hakları savunucularına taciz ve saldırıları önlemek için etkili önlemler almaya; bu tür olaylar için bağımsız ve etkili soruşturmalar sağlamaya; ve idari önlemler ve cezai prosedürler yoluyla sorumluları mesul tutulabilir kılmaya;

v. Bağımsız komisyonlara, ombudsmanlara ya da ulusal insan hakları enstitülerine, insan hakları savunucularının haklarının ihlalleri durumunda yaptıkları şikayetleri kabul etme, değerlendirme ve öneride bulunma konularında güç ve yetki vermek, ya da gerektiğinde, bu kurumları güçlendirmeye;

vi. Başta ifade, dernek kurma ve toplanma özgürlükleri olmak üzere, mevzuatlarını uluslararası düzeyde tanınmış insan hakları standartları doğrultusunda güçlendirmeye, ve gerektiğinde, Avrupa Konseyi'nden tavsiye almaya;

vii. İnsan Hakları savunucularının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne, Avrupa Sosyal Haklar Komitesi'ne ve diğer insan hakları koruma mekanizmalarına prosedürler dahilinde etkili erişimlerini sağlamaya;

viii. Başta, ECHR dahilinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve İnsan Hakları Komiseri -ülke ziyaretlerine yardım, gerekli cevapların sağlanması ve istendiğinde insan hakları savunucularının durumları ile ilgili diyaloga girilmesi yoluyla- ile olmak üzere Avrupa Konseyi insan hakları mekanizmaları ile iş birliği yapmaya;

ix. Uluslararası STK'ların Yasal Kimliklerini Tanımaya Dair Avrupa Konvansiyonu'nu imzalayı ve onaylamayı göz önünde bulundurmaya;

x. Avrupa Sosyal Şartı'nın 1995 tarihli Ek Protokolü'nü imzalamayı ve onaylamayı göz önünde bulundurmaya, ve bahsedilen kriterleri karşılayan ulusal STK'ların Avrupa Sosyal Haklar Komitesi'ne toplu şikayet dilekçesi verebilme hakkını tanımayı göz önünde bulundurmaya;

xi. Duruşmalara katılma ya da onları gözlemlene ve/ ya da, olası ise, acil durum vizesi çıkarma gibi, üçüncü ülkelerde tehlike altında olan insan hakları savunucularının korunması ve onlara acil yardım sağlanması için önlemler almaya

<sup>67</sup> İnsan Hakları Savunucularını Koruma ve Etkinliklerini Desteklemeye yönelik Avrupa Konseyi Çalışmaları üzerine Bakanlar Komitesi'nin Bildirgesi, Bakanlar Komitesi tarafından 6 Şubat 2008 tarihinde 1017. Delegeler Komitesi toplantısında kabul edilmiştir, CM(2008)5 add.

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1245887&Site=CM&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFB55&BackColorLogged=FFAC75> web sitesinde mevcuttur.

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

**davet etmektedir.**

83- Tüm bu gerçeklikler göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye'deki insan hakları savunucularına yönelik baskı, şiddet, yıldırma ve korkutma eylemlerinin insan haklarını yaratan tüm değerlere yapılmış toplu bir saldırı olduğunu anlamak pek de zor değildir.

#### **Tavsiyeler ve Dayanışma Çağrısı**

##### ***Uluslararası Topluma***

84- Türkiye BM, Avrupa Konseyi ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatının bir üyesidir ve insan haklarıyla ilgili standartlara uymak için söz vermiştir ve yükümlülük altındadır. Türkiye aynı zamanda AB'ye giriş süreciyle ilgili olarak insan haklarına ilişkin standartlara uyacağına ve bu konuda reformlar yapacağına söz vermiştir. Uluslar arası toplum Türkiye'yi uymakla yükümlü olduğu insan hakları standartlarına uyması için çağrıda bulunmalı ve bu konuda baskı yapmalıdır.

85- Uluslararası toplum ilgili tüm mekanizmalarını harekete geçirerek Türkiye'deki insan hakları savunucularına yönelik baskının sona erdirilmesi yönünde talepte bulunmalı ve bu konuda Türkiye Hükümetine baskı yapmalıdır.

##### ***Sivil Toplum Örgütlerine***

86- İnsan Hakları Gündemi Derneği insan haklarının korunmasına ve yaygınlaştırılmasına gönül vermiş herkesi ve yerel, ulusal, bölgesel ve uluslar arası sivil toplum örgütlerinin bugüne kadar Türkiye'deki insan hakları savunucularıyla gösterdikleri dayanışmayı takdirle karşılar minnettarlığını sunar. İHGD bundan sonrada insan haklarının korunmasına ve yaygınlaştırılmasına gönül vermiş herkesi ve yerel, ulusal, bölgesel ve uluslar arası sivil toplum örgütlerini, Türkiye'deki insan hakları savunucularıyla dayanışma içinde olmaya, davalarını takip etmeye çağırır.

87- İHGD insan haklarının korunmasına ve yaygınlaştırılmasına gönül vermiş herkesi ve yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası sivil toplum örgütlerini, Türkiye Hükümetinin uluslararası düzeyde kabul görmüş ve saygın bir yere konmuş insan haklarına uygun şekilde davranması için eylemde bulunmaya çağırır.

##### ***Türkiye Hükümetine***

88- Türkiye Hükümeti uygulamakla yükümlü olduğu uluslararası insan hakları standartlarına uygun davranmalıdır.

89- Türkiye Hükümeti insan hakları savunucularına yönelik baskı, şiddet, yıldırma ve korkutma eylemlerine bir son vermelidir.

90- Türkiye Hükümeti insan hakları savunucularına karşı yapılan tehditler ivedilikle ve bağımsız bir şekilde araştırılmalı ve sorumluları hakkında her türlü yasal işlem yapılmalıdır.

91- Türkiye Hükümeti insan hakları ihlallerinden dolayı açılan davalarda görevli olan avukatlara herhangi bir baskı, şiddet, yıldırma eylemi söz konusu olduğunda Avukatlık Kanununun 57. maddesi uygulanmalıdır.

92- TCK 277.maddede yer alan "her ne suretle olursa olsun" ibaresinin madde metninden çıkarılması gerekir.

93- TCK 288. madde, yasadan tamamen çıkartılmalıdır. Bu yolda kabul edilebilecek tek sınırlama, "masumiyet karinesi"nin ihlalini oluşturacak uygulamalardır ki bu durum da 285/4. madde ile yaptırıma bağlanmıştır. Yasanın 277. maddesinde yargıya

|   |      |   |
|---|------|---|
| Türkiye: İnsan Hakları Savunucularını Savunun | 2008 | İnsan Hakları Gündemi Derneği<br>www.rightsagenda.org |
|---|------|---|

**baskı yapmak yaptırma tabi tutulmuştur ve 277. madde sosyal ihtiyacı büyük ölçüde karşılamaktadır. Bu düzenleme, gerçek bir sosyal ihtiyaca dayanmadığı ve sadece ifade özgürlüğünü engellemeye yönelik olduğu izlenimini uyandırmaktadır. 288. madde metninde yer alan “bilirkişi ve tanıklar” 277. madde kapsamına alınmalı ve bu kişilerin hukuka aykırı yolla etkilenmelerinin önlenmesi sağlanmalıdır.**

**94- TCK 301. Madde tamamen kaldırılmalıdır.**

**95- Türkiye Hükümeti insan hakları savunucularına karşı baskı, şiddet, yıldırma ve korkutma amaçlı açılan soruşturmaları ve davaları derhal durdurulmalıdır.**

**96- Türkiye Hükümeti insan hakları savunucuların korunması için her türlü önlemi almalıdır.**

**97- T.C. Adalet Bakanlığı insan hakları ihlalleriyle ilgili davalarda görev yapan insan hakları savucusu avukatlara soruşturma izni vermemelidir.**



## İNSAN HAKLARI GÜNDEMİ DERNEĞİ

İnsan Hakları Gündemi Derneği (İHGD), ulusal ve uluslararası alanda faaliyet göstermek üzere, Türkiye'nin değişik bölgelerinden gelen insan hakları savunucularının katılımı ile 2003 yılında İzmir'de kurulmuştur.

İnsan haklarının her türlü siyasi ideoloji ve dünya görüşünün üzerinde bir değer olduğunu kabul eden İHGD, hakların ilerletilmesinin ancak sorunların kaynağına ilişkin gerçek bir kavrayışın geliştirilmesi ve somut çözümler önerilerinin uygun taktik ve stratejiler kullanılarak hayata geçirilmesine mümkün olabileceğine inanmaktadır.

Her türlü şiddeti kategorik olarak reddeden İHGD, hak ihlallerinin temel failinin devletler olduğunun bilincinde olmakla birlikte, silahlı muhalif gruplar tarafından gerçekleştirilen insan hakları ihlallerine de eşit derecede karşı durmaktadır. Failini ya da mağdurunu dikkate almaksızın tüm hak ihlallerini hedef alan İHGD, bağımsız ve tarafsız duruşuyla kamu vicdanının hak ihlallerine duyarlı kılacak, toplumun örnek alabileceği bir model oluşturmayı amaçlamaktadır.

### Derneğin Çalışma Alanları ve Yöntemleri

İHGD tüm insan hakları kategorilerini kendi çalışma alanı içinde görmekle birlikte, dönemsel olarak belli haklar ve ihlaller üzerinde yoğunlaşmaktadır.

İHGD, işkence, ifade hürriyeti v.d gibi Türkiye'nin kadim insan hakları sorunlarının yanı sıra azınlık hakları, ekonomik, sosyal ve kültürel haklar, Uluslararası Ceza Mahkemesi gibi Türkiye için nispeten yeni konuları da çalışma alanı içinde görmektedir.

Sorunları evrensel insan hakları değerleri açısından ele alıp kendi çözüm önerilerini içeren tematik raporlar hazırlayan İHGD, raporlarını Türkiye'nin tarafı bulunduğu uluslararası yapılara sunmanın yanı sıra, Türk hükümetleri nezdinde de lobi faaliyeti yürütmektedir.

Türkiye'de mevcut insan hakları örgütleriyle yakın bir dayanışma içinde olan İHGD, gerek kendisinin kurduğu ve gerekse kurulmuş bulunan koalisyonlara katılmak suretiyle insan hakları aktivizminin güçlenmesi için diğer örgütlerle deneyim ve görüş alış verişini içindedir.

İHGD ürettiği taktik ve stratejileri gerek Türkiye'de gerekse başka ülkelerde faaliyet gösteren örgütlerle paylaşarak tecrübelerin ortaklaşmasını sağlamak için çaba harcamaktadır.

İHGD hazırladığı eğitim programlarıyla, insan hakları alanındaki yeni gelişmeleri Türkiye'de ve diğer ülkelerdeki insan hakları savunucularının bilgi ve değerlendirmesine sunmak için çalışmaktadır.

### İnsan Hakları Gündemi Derneği

#### ANKARA

Güniz Sok. 38/8 06700  
Kavaklıdere-  
Ankara/TÜRKİYE  
Tel: 0312 428 06 10-11  
Fax: 0312 428 06 13  
E-mail:

posta@rightsagenda.org  
[www.rightsagenda.org](http://www.rightsagenda.org)

#### İZMİR

699 Sok. No: 4/605 Söğütlü  
İst. Ahmetağa Mah. 35250  
Konak-İzmir/TÜRKİYE  
Tel: 0232 489 55 28  
Faks: 0232 489 70 39

#### DİYARBAKIR

İlçe Çiftlik Sok. Güneş  
Plaza, Kat:3/9  
Diyarbakır/TÜRKİYE  
Tel: 0412 228 79 42  
Faks: 0412 228 79 36

#### Yönetim Kurulu

##### Başkan

Osman Kemal CENGİZ

##### Genel Sekreter

Haluk KAMAN

##### Sayman

Ayça ULUSELLER

#### Üyeler

##### Özlem YILMAZ

##### Osman YURT

#### Yedek Üyeler

##### Tahir ELÇİ

Yakup Levent KORKUT

Yılmaz ENSAROĞLU

##### Sehna LAYIKEL

Gülçin Aktunç HASİPEK

Tuncer FIRAT

Cengiz KARATAŞ

Bülent Ecevit NADAS

Ebru ENGİNDENİZ

Ali Emrah BOZBAYINDIR

Nalan ERKEM

Mehmet Nur TERZİ

Arifet Faruk ÜNSAL

Zahide Beydağ Tıraş ÖNERİ

Ville FORSMAN

Salih EFE

Ayça ULUSELLER

Orcun ULUSOY

Bekir Berat ÖZİPEK

Ozgün Emre SORKUN

Pirli ERÇOBAN

Utku KILINÇ